

Algemeen Veiligheidsbeeld Eenheid Den Haag

Waakzaam en dienstbaar in een turbulente
samenleving

2022

DRIO Den Haag

Analyse & Onderzoek

25 april 2022

<Rubricering
extern>

Inleiding

Het Algemeen Veiligheidsbeeld Eenheid Den Haag 2022 schetst de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van criminaliteit, openbare orde en veiligheid. Het beeld is vervaardigd op basis van een (dreigings)analyse van diverse (cijfermatige) politiebronnen, veiligheidsbeelden op specifieke onderwerpen¹, interviews met deskundigen, gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) de Veiligheidsmonitor 2021, mediaberichten en (wetenschappelijk) onderzoek.

Het beeld is opgemaakt in het voorjaar van 2022. Op dat moment is Rusland Oekraïne binnengevallen, worden de laatste coronamaatregelen in Nederland afgeschaft en is het nog niet duidelijk wat de blijvende gevolgen van de pandemie zijn. De afgelopen twee jaar waren bijzonder. Wat begin 2020 ondenkbaar was werd vanaf dat voorjaar de nieuwe, eerst nog onwennige, realiteit. De politie handhaafde op afstand houden en later ook op de avondklok. Er was een groot aantal demonstraties tegen de coronamaatregelen die een aantal keer resulteerde in rellen en hevig geweld. De democratische rechtsstaat lijkt meer onder druk te staan en het algemene vertrouwen in de overheid neemt af. Tegelijkertijd zetten veel meerjarige trends zich voort. We zien privatisering op het veiligheidsdomein en verdergaande digitalisering van de samenleving die beide effect hebben op de rol van de politiefunctie.² Een belangrijke vraag is hoe het veiligheidsbeeld er uit gaat zien na de crisis. Wat zal weer zo worden als voor corona en waar zien we blijvende veranderingen in de samenleving?

In de veiligheidsbeelden van voorgaande jaren is al gewezen op diverse maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op het veiligheidsbeeld zoals internationalisering, migratie, polarisatie, bevolkingsgroei en vergrijzing, verstedelijking en segregatie, digitalisering en de veranderende rol van de (sociale) media. Uit de literatuur blijkt dat tijdens een crisis bepaalde maatschappelijke patronen vaak versterkt en veel zichtbaarder worden. De genoemde ontwikkelingen die al jaren geleden zijn begonnen, blijven gewoon doorwerken.

Tijdens het opstellen van dit beeld wordt het nieuws beheerst door de oorlog in Oekraïne. De korte termijneffecten zijn zichtbaar in de vorm van dagelijkse demonstraties bij de betrokken ambassades maar ook bijvoorbeeld bij de kassa aan de benzinepomp. Wat de langetermijneffecten zullen zijn van mogelijk grote aantallen vluchtelingen en oplopende geopolitieke spanningen in een eenheid, waar naast de regering en de ambassades ook instituties als het ICC en OPCW zijn gehuisvest, is moeilijk te voorspellen.

Juist in een turbulente samenleving is het nuttig periodiek stil te staan bij de belangrijkste trends en ontwikkelingen. We hebben geen glazen bol en resultaten uit het verleden geven geen garantie voor de toekomst, maar als we als politieorganisatie flexibel mee willen bewegen met wat de samenleving van ons vraagt is het zicht hebben op de richting van de beweging van groot belang.

Ter introductie zullen enkele opvallende ontwikkelingen in de aangiftecriminaliteit en overlastvormen worden benoemd. Daarna zullen de ontwikkelingen binnen de volgende geprioriteerde thema's worden besproken:

Maatschappelijk ongenoegen

Online criminaliteit

Mensenhandel

Jeugd

Ondermijning

Personen met verward gedrag

Leeswijzer

U kunt eenvoudig door dit document heen navigeren. In de inhoudsopgave (volgende pagina) kunt u op alle hoofdstukken klikken en zo direct lezen wat u interessant vindt.

Op elke pagina vindt u dit menu-icoon. Klik hierop en dan navigeert u weer terug naar de inhoudsopgave.

Op elke hoofdstukpagina ziet u welke subonderwerpen er zijn en door daarop te klikken, kunt u hier snel naar toe navigeren. Terug naar de hoofdstukpagina, klik dan op het icoontje van dat hoofdstuk onderaan de pagina.

Regulier door het document heen klikken kan uiteraard ook, gebruik dan deze icoontjes om een pagina vooruit of achteruit te navigeren.

Tot slot vindt u alle bronnen in een bijlage. Klik op een bronverwijzing om naar de bron toe te navigeren. Klik vervolgens op dezelfde bron om weer terug in het document te gaan.

U kunt altijd teruggaan naar de pagina waar u gebleven was, gebruik daarvoor op Windows 'alt + pijl links' en op Mac 'command + pijl links'.

Inhoudsopgave

	Ontwikkelingen aangiftecriminaliteit en overlast	07
	Maatschappelijk ongenoegen	13
	Mensenhandel	19
	Ondermijning	22
	Online criminaliteit	27
	Jeugd	31
	Personen met verward gedrag	36
	Conclusie en bronnen	39

Samenvatting

Daling aangiftecriminaliteit; meer online criminaliteit

In 2021 zijn er ruim 69.800 misdrijven in het kader van het Wetboek van Strafrecht geregistreerd (-8% tov 2020, -4% tov 2019). In 2021 zagen we vooral in de eerste twee maanden - na de invoering van de avondklok - een daling in de totale aangiftecriminaliteit. In de eerste drie maanden van 2022 zien we dat - met de versoepeling van de coronamaatregelen - het aantal misdrijven weer toeneemt, maar het blijft nog onder het niveau van voor corona.

In 2020 was al duidelijk zichtbaar dat de coronamaatregelen effect hadden op de ontwikkeling van de geregistreeerde criminaliteit. We zagen toen dat bij de meeste vermogensdelicten (diefstallen zonder en met geweld) sprake was van een daling, terwijl 'horizontale fraude' - veelal online fraude - fors is toegenomen. In 2021 is de afname van vermogensdelicten nog groter en is het aantal registraties van horizontale fraude ongeveer op hetzelfde hoge niveau gebleven als in 2020. Uit de Veiligheidsmonitor blijkt dat bijna evenveel mensen slachtoffer zijn geweest van traditionele delicten als van online delicten. Op hoofdlijnen vonden deze ontwikkelingen ook al plaats voorafgaand aan de coronaperiode, maar gedurende deze periode heeft de genoemde verschuiving in de criminaliteit een extra impuls gekregen.

Overlast tijdens en na corona

Waar we in 2020 een toename zagen in de meeste overlastcategorieën is er in 2021 een gemengd beeld. Jeugdoverlast is - na een forse toename in 2020 - in 2021 weer op pre-corona niveau. Het aantal overlastincidenten van personen met verward gedrag is - na een stijging in 2020 - nog sterker doorgestegen.

Toename misdrijven tegen openbaar gezag en GTPA/GDPA

De afgelopen jaren heeft een flinke toename plaatsgevonden van misdrijven tegen het openbaar gezag. Ook is er in samenhang daarmee een stijging van geweld door de politie. Bij geweld tegen de politie gaat het om een kleinere toename, maar is de stijging van het zwaardere geweld opvallend.

Toename aantal demonstraties

Het aantal demonstraties was over 2018, 2019 en 2020 relatief stabiel gebleven, met een totaal aantal van rond de 1700 demonstraties in de gehele eenheid. In

2021 zien we echter een forse stijging naar circa 2150 demonstraties (+25%). Dit komt door een aanhoudende stijging in het aantal demonstraties tegen het coronabeleid en/of de overheid, gecombineerd met terugkomst van demonstraties georganiseerd door andere groeperingen, die in 2020 grotendeels stil hadden gelegen. Sinds de coronapandemie is sprake van een toename in het aantal grote en onaangekondigde demonstraties en is er sprake van verharding van demonstraties.

Laag vertrouwen in overheid; vertrouwen in politie blijft hoog

Het vertrouwen in de overheid is in 2021 sterk gedaald naar minder dan 30%, het vertrouwen in de politie blijft echter relatief hoog met 80%. Het gevaar zit in de individuen en kleine groeperingen waarbij het wantrouwen is versterkt. De vraag is of en hoe de rol van de politie in de samenleving verandert als het vertrouwen in de politie structureel hoger blijft dan dat in andere pijlers van de democratische rechtsstaat.

Verharding, versnippering, verrechtsing, polarisatie en politisering

In het Algemeen Veiligheidsbeeld 2021 werden als belangrijkste ontwikkelingen van het maatschappelijke ongenoegen benoemd: verharding, versnippering en verrechtsing. Dit zijn drie ontwikkelingen die zich in 2021 en begin 2022 hebben doorgezet. Tevens belangrijk zijn de ontwikkelingen rondom polarisatie en politisering.

Er zijn zorgen over de geweldsexcessen die hebben plaatsgevonden gericht op de politie en de algemene verharding binnen het maatschappelijke ongenoegen. Gesteld wordt dat gewelddadige confrontaties tussen burgers en politie het komende jaar minder waarschijnlijk zijn door het wegvallen van de grootste aanleiding: de coronamaatregelen. Echter dient rekening gehouden te worden met gewelddadige uitingen van maatschappelijk ongenoegen die mogelijk aangewakkerd worden door andere triggers.

Afname van draagvlak en versnippering kan radicalisering van individuen tot gevolg hebben. De grootste fysieke dreiging lijkt uit te gaan van zogenoemde Potentieel Gevaarlijke Eenlingen. Verwacht wordt dat het aantal zelfstandige acties van klassieke rechts-extremistische groeperingen zal toenemen, nu de vluchtelingeninstroom weer verder toeneemt. Aansluiting van boze burgers (met name omwonenden van opvanglocaties) of tegenacties van linkse bewegingen zijn hierbij niet uit te sluiten.

Verder is er op beide flanken van het politieke spectrum sprake van normalisering van gedachtegoed, waardoor sprake is van sterkere polarisering aan de uitersten van beide flanken. Daarnaast is er sprake van sterkere polarisatie door het anti-overheids sentiment. Hier spelen uitingen door politici en andere personen in het publieke domein een rol.

Zicht op seksuele en criminele uitbuiting beperkt

Het zicht op mensenhandel is beperkt. De zichtbaarheid van seksuele uitbuiting is in het fysieke domein, waaronder de raamprostitutiegebieden, verminderd. De daadwerkelijke omvang lijkt echter niet afgenomen. Sekswerk verschuift steeds meer naar de online wereld en minder zichtbare locaties zoals woningen en hotels. Slachtoffers en daders van criminele uitbuiting komen nog maar beperkt in beeld bij de politie, terwijl er signalen zijn dat het ook hier om een omvangrijke groep slachtoffers gaat binnen diverse criminaliteitsvormen. Het bewustzijn rondom criminele uitbuiting zal binnen de politieorganisatie moeten worden vergroot, zodat deze uitbuitingsvorm sneller wordt herkend.

Nederland een belangrijke speler in de drugsriminaliteit

Nederland speelt internationaal gezien een grote rol in de productie van synthetische drugs en hennep, de in- en doorvoer van cocaïne en heroïne en de daarbij horende illegale geldstromen. Drugshandel gaat gepaard met witwassen, corruptie en geweld. De internationale drugshandel heeft nauwelijks last gehad van Covid-19.

Druk op het stelsel bewaken en beveiligen is onverminderd hoog

De afgelopen jaren is de druk op het stelsel bewaken en beveiligen sterk toegenomen. Aan de ene kant zijn er de dreigingen vanuit de maatschappelijke onrust, die sterk zijn toegenomen sinds de uitbraak van corona in Nederland. Dalend vertrouwen in de overheid leidt in sommige gevallen tot intimidatie van en agressie tegen onder andere politici, bestuurders, medici, wetenschappers en journalisten. Aan de andere kant zijn er de dreigingen vanuit het criminele circuit, waar al jaren een toenemende verharding zichtbaar is. De dreiging vanuit de kant van de maatschappelijke onrust lijkt af te nemen en de verwachting is dat dit lager blijft. Wel is de kans groter dan voor corona dat de maatschappelijke discussie rondom een ander thema tot dreiging zal leiden. De verwachting is dat de dreiging vanuit het criminele circuit hoog blijft of mogelijk zelfs toeneemt.

Online criminaliteit is omvangrijk

Cybercrime en gedigitaliseerde vormen van criminaliteit nemen al jaren toe en zijn tijdens de coronapandemie nog sterker gestegen. De afgelopen maanden nemen de aangiften deels weer af maar blijven op een hoger niveau dan voor corona. De grootste categorie betreft online (horizontale) fraude. Veelvoorkomende vormen daarvan zijn: vriend-in-noodfraude, fraude met online handel, fraude met bankgegevens/internetbankieren, misbruik van accounts voor het doen van bestellingen en helpdeskfraude. Verder wordt gewezen op een toename van sextortion, het gerichter en doeltreffender worden van ransomware-aanvallen en toenemende diefstal van cryptovaluta.

Zorgen om verharding jeugdcriminaliteit

Jeugdcriminaliteit is het afgelopen decennium fors afgenomen maar lijkt sinds 2019 te stabiliseren. Er is zorg over een toename van mes- en steekincidenten met minderjarige verdachten. Jeugdigen zijn vaker betrokken bij online delicten en er is zorg over mogelijk toenemende betrokkenheid bij drugsriminaliteit.

Toename incidenten personen met verward gedrag

Het aantal incidenten met personen met verward gedrag neemt al jaren toe. De inzet op het thema vergt veel tijd en capaciteit van de politie en alle inspanningen van politie en (zorg)partners ten spijt, is er ook voor het komende jaar nog geen zicht op een afname in de cijfers. Daarbij is zichtbaar dat de groep met herhaald verward gedrag groeit. Hoewel de meeste incidenten betrekking hebben op zorgproblemen waarbij er geen sprake is van enig gevaarstelling of agressie, zijn er regelmatig incidenten waarbij sprake is van geweld tegen de politie en – als reactie daarop – geweld door de politie.

Ontwikkelingen aangifte-criminaliteit en overlast

In dit hoofdstuk worden op hoofdlijnen de ontwikkelingen beschreven van (veelvoorkomende) criminaliteit waarvan burgers en organisaties slachtoffer zijn geworden.³ Dan hebben we het voornamelijk over diefstallen (zonder en met geweld), horizontale fraude, geweld en vernieling en openbare ordedelicten. Tevens is er gekeken naar de ontwikkeling van verschillende typen sociale overlast: jeugdoverlast, overlast van daklozen, overlast door personen met verward gedrag en overlast in/rondom de woning (geluidsoverlast, burenruzies).

Ontwikkelingen algemeen

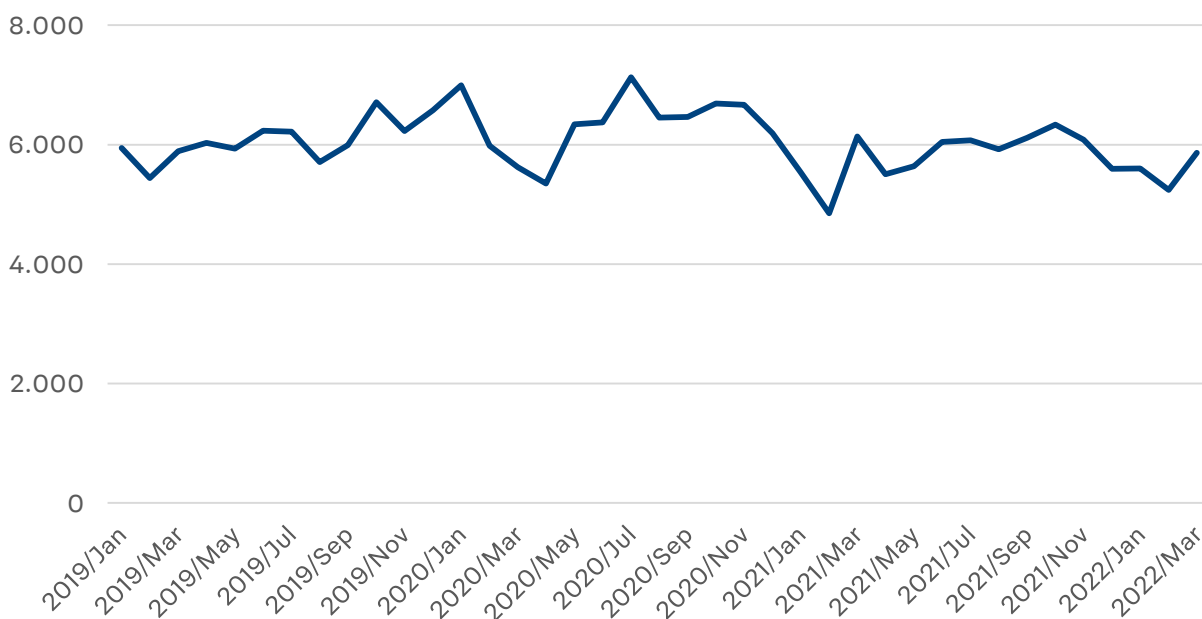
Verwachting toekomst

Ontwikkeling algemeen

In 2021 zijn er ruim 69.800 misdrijven in het kader van het Wetboek van Strafrecht geregistreerd. Dit betreft aangiften van burgers en organisaties (zogenoemde 'brengcriminaliteit').⁴ Ten opzichte van 2020 (met ruim 76.200 misdrijven) is het totaal aantal misdrijven met 8% gedaald. Het aantal is ook wat lager dan in 2019 (ruim 72.900 misdrijven; -4%). In 2021 zagen we vooral in de eerste twee maanden - na de invoering van de avondklok - een daling in de totale aangiftecriminaliteit. In de eerste drie maanden van 2022 zien we dat - met de versoepeling van de coronamaatregelen - het aantal misdrijven weer toeneemt, maar het blijft nog onder het niveau van voor corona (in 2019/2020).

Grafiek 1. Totaal aantal misdrijven per maand jan 2019 t/m mrt 2022, Eenheid Den Haag

Bron: BVH/ BVI (Kubus Bluespot Basisproces Stuur)

Verschuivingen in criminaliteit zetten door in 2021

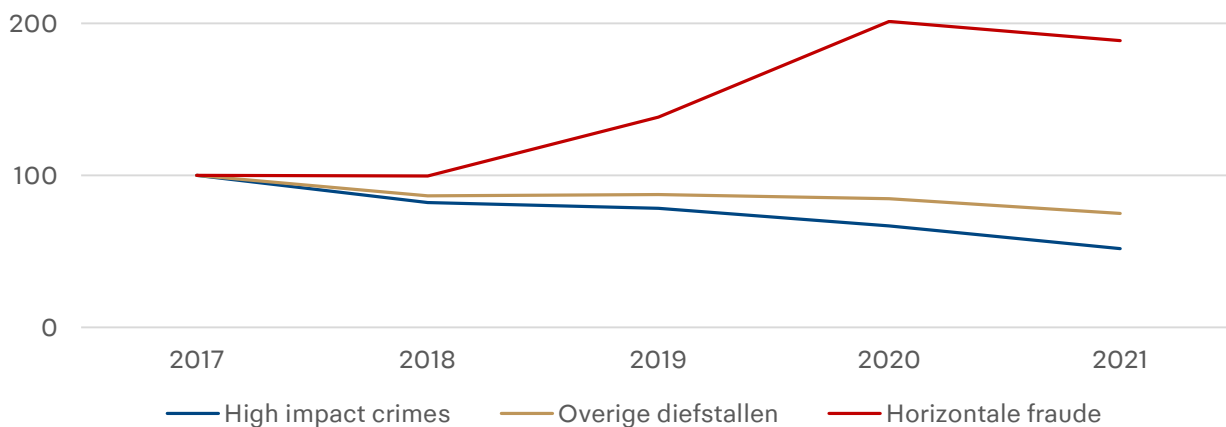
In 2020 was al duidelijk zichtbaar dat de coronamaatregelen effect hadden op de ontwikkeling van de geregistreerde criminaliteit. We zagen toen dat bij de meeste vermogensdelicten (diefstallen zonder en met geweld) sprake was van een daling, terwijl 'horizontale fraude' - veelal online fraude - fors is toegenomen. In 2021 is de afname van vermogensdelicten nog groter en is het aantal registraties van horizontale fraude ongeveer op hetzelfde hoge niveau gebleven als in 2020 (zie grafiek 2). Horizontale fraude vormt bijna een vijfde (19%) van het totaal aantal misdrijven in 2021. Deze

ontwikkeling is ook waar te nemen in de Veiligheidsmonitor 2021. In 2021 komt het aandeel inwoners dat slachtoffer is geworden van online criminaliteit (17,6% in de Eenheid Den Haag) daarmee bijna op gelijke hoogte als het aandeel inwoners dat slachtoffer is geweest van traditionele delicten (19,2% van de inwoners van de Eenheid Den Haag).

Op hoofdlijnen vonden deze ontwikkelingen ook al plaats voorafgaand aan de coronaperiode, maar gedurende deze periode heeft de genoemde verschuiving in de criminaliteit een extra impuls gekregen. Dit in verband met veranderingen van de gelegheidsstructuur als gevolg van de coronamaatregelen.

Aangiftecriminaliteit

Grafiek 2. Ontwikkeling high impact crimes, overige diefstallen (zonder en met geweld) en horizontale fraude, 2017-2021 (indexcijfers met 2017=100), Eenheid Den Haag

Bron: BVH/ BVI (Kubus Bluespot Basisproces Stuur)

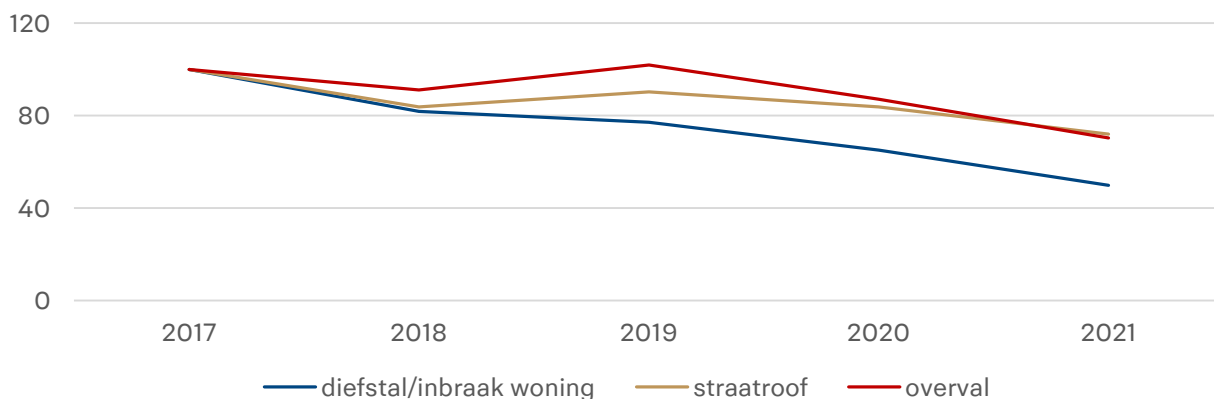
Daling high impact crimes

Wat betreft diefstallen (zonder en met geweld) in het algemeen is er in 2021 - ten opzichte van 2020 - bij vrijwel alle vormen een daling zichtbaar. Dit geldt in het bijzonder ook voor de high impact crimes diefstal uit woning, straatroof en overvallen. We zagen in 2020 al een afname in het aantal diefstallen uit woning en het aantal overvallen, bij straatroof was de daling kleiner. In 2021 is voor alle drie de delicten een nog grotere daling zichtbaar. Ten opzichte van 2020 is de afname bij diefstal uit woning -23% (van 3.501 naar 2.682), bij overvallen -19% (van 88 naar 71) en bij straatroof -14% (van 326 naar 280). Vooral in de periode februari t/m april waarin - naast sluiting van winkels, horeca en scholen - de avondklok van toepassing was, was

het aantal straatroven en diefstallen uit woning laag. In de maanden daarna zijn de aantallen weer toegenomen, maar over het algemeen nog steeds onder het niveau van 2020 gebleven. Wat betreft overvallen komt de invloed van avondklok minder duidelijk naar voren; er waren geen pieken in zowel het voorjaar als het najaar waar dat in voorgaande jaren wel het geval was.

In de eerste drie maanden van 2022 is het aantal diefstallen uit woning wat hoger dan in dezelfde periode vorige jaar, maar blijven de aantallen duidelijk onder het niveau van 2019 en 2020.⁵ Het aantal straatroven en overvallen is de laatste maanden niet sterk veranderd maar is hoger dan in dezelfde periode vorig jaar en meer rond het niveau van voor corona.⁶

Grafiek 3. Ontwikkeling high impact crimes (indexcijfers met 2017=100), Eenheid Den Haag

Bron: BVH/ BVI (Kubus Bluespot Basisproces Stuur)

Minder fysiek geweld op straat

Het aantal mishandelingen (4.731 in 2021) is ten opzichte van 2020 redelijk stabiel gebleven, maar op een lager niveau dan voor corona (-8% ten opzichte van 2019). Dit is volledig te herleiden tot mishandeling in het (semi)openbare domein. Hier zien we een daling in 2021 van 14% ten opzichte van 2019. Daarbij gaat het onder meer om uitgaansgeweld. In het eerste kwartaal van 2022 is het aantal mishandelingen (op straat) weer toegenomen tot op het niveau van voor corona.

Bij het minder voorkomende delict openlijk geweld tegen personen is er wel een stijging in 2021 (+24%; van 298 naar 370), maar deze aantallen fluctueren door de jaren heen. Daarbij is het aantal van 2021 gelijk aan het aantal van 2019.

Dalende trend huiselijk geweldsmisdrijven

In 2021 is het aantal huiselijk geweldsmisdrijven (2.024) afgenomen met 6% ten opzichte van 2020 (2.145) en 10% lager dan in 2019 (2.245). Daarmee wordt de dalende trend die we al langer zien doorgezet. Echter lijkt het aantal ruzies/twisten in de huiselijk sfeer in de coronajaren wel wat hoger te zijn dan voor corona. Exacte cijfers zijn hierover niet beschikbaar. Maar in ieder geval kan worden gesteld dat de stijging die in het begin van de coronaperiode werd verwacht niet is terug te zien in de cijfers.

Bij deze ontwikkeling moet rekening worden gehouden met het feit dat tijdens de coronapandemie de hulpverlening is veranderd.

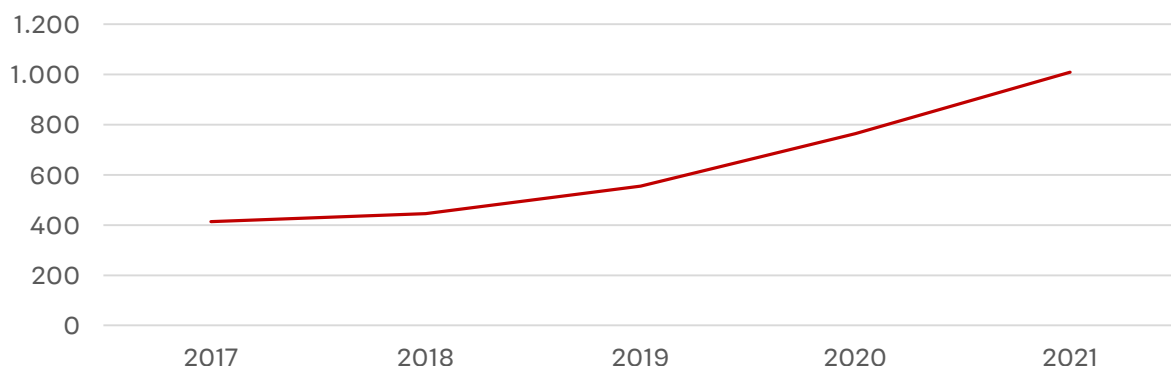
Gesteld zou kunnen worden dat deze op een lager niveau is geweest, onder andere door de maatregelen die fysiek samenzijn belemmerden. Bij normalisering hiervan bestaat de mogelijkheid dat een effect daarvan meer zichtbaar zou zijn in de aard en omvang van de huiselijk geweldszaken die in beeld komen bij politie en hulpverlening. Echter zijn er, net als in 2020, ook in 2021 geen signalen die hierop wijzen. Tijdens eerdere versoepelingen zagen we geen veranderingen zowel op basis van de politiecijfers als meldingen van Veilig Thuis.

Stijging misdrijven tegen openbaar gezag, GTPA en GDPA

De cijfers van misdrijven tegen het openbaar gezag laten zien dat er in 2020 en 2021 een duidelijke stijging is ten opzichte van de jaren daarvoor (zie grafiek 4). Dit aantal is toegenomen van 555 in 2019 naar 1.008 in 2021 (+82%). Dan gaat het onder meer om het niet voldoen aan ambtelijk bevel, het niet volgen van aanwijzingen bij demonstraties en wederspansigheid.

Deze toename zien we niet in dezelfde mate terug bij geweld tegen politieambtenaren GTPA. Na een toename in 2020 – het eerste coronajaar – is het aantal GTPA-incidenten in 2021 redelijk stabiel gebleven in de Eenheid Den Haag. De aantallen van 2020-2021 wijken bovendien niet echt af van 2017-2018. Wel zijn enkele vormen van zwaarder geweld toegenomen. Daarbij gaat het om bedreiging met voorwerpen, poging tot zware mishandeling en inrijden op collega's.

Grafiek 4. Ontwikkeling misdrijven tegen openbaar gezag, 2017-2021, Eenheid Den Haag

Bron: BVH/BVI (Kubus Bluespot Basisproces Stuur)

Aangiftecriminaliteit

Bij de context van GTPA-incidenten lijkt het maar om een beperkt deel te gaan om handhaving van de coronamaatregelen en het optreden bij demonstraties tegen het coronabeleid (met onder meer bedreigingen/beledigingen op social media als gevolg). Er lijkt meer sprake te zijn van een indirecte relatie met maatschappelijk ongenoegen dat zich kan uiten uit in diverse contexten zoals bekeuringssituaties/controles in het verkeer en politietoedren bij meldingen van geluidsoverlast (buren). Daarbij moet wel worden opgemerkt dat er vooral bij het optreden bij demonstraties sprake is van een onderregistratie. Verder zijn er opvallende stijgingen met betrekking tot huiselijk geweld en personen met verward gedrag.

In samenhang met de forse stijging van het aantal misdrijven tegen het openbaar gezag is ook een grote toename zichtbaar in de cijfers over geweld door de politie (GDPA). In de Eenheid Den Haag is het aantal GDPA-incidenten toegenomen van 2.390 in 2019 naar 2.613 in 2020 en 3.130 in 2021 (stijging van 31% ten opzichte van 2019). Daarbij is mogelijk wel deels sprake van een registratie-effect.⁷ De stijging zit alleen in de geweldsaanwendingen waarbij er een mutatie is gemaakt (lichtere GDPA-incidenten). Het aantal registraties is juist wat lager in 2021.⁸

Verder is het in het kader van GDPA opvallend dat het bij zwaarder geweld vaak gaat om personen met verward gedrag. Zo is gebleken uit onderzoek naar politie-incidenten met fatale afloop dat bij 84% van de betrokken personen sprake was van

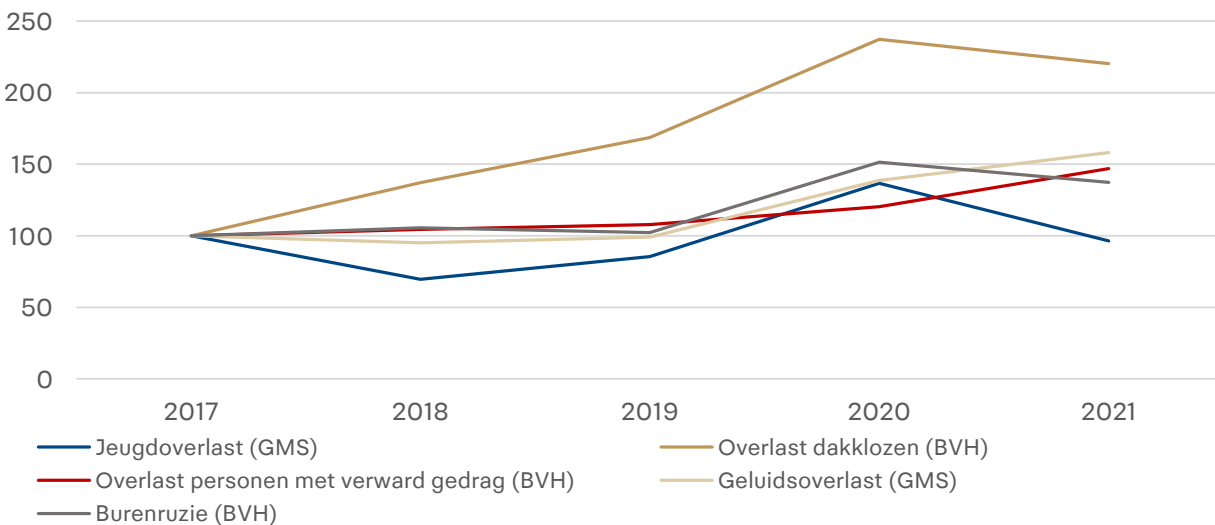
verward gedrag (zie verder hoofdstuk 7).⁹

Wisselend beeld overlast

Waar we in 2020 een toename zagen in de meeste overlastcategorieën is er in 2021 een gemengd beeld. Om te beginnen is het aantal incidenten van jeugdoverlast - na een forse toename in 2020 - in 2021 weer sterk afgenomen van 15.236 naar 10.740 incidenten (-29.5%). Vooral in de tweede helft van 2021 is het niveau van jeugdoverlast genormaliseerd tot op het niveau van 2019 (voor corona). Een en ander kan worden verklaard door versoepelingen van de maatregelen (zie verder hoofdstuk 6 over jeugd).¹⁰ In de eerste drie maanden van 2022 blijft dit beeld in stand.

Bij overlast van daklozen is er sprake van een lichte daling in 2021 van 4.677 naar 4.341 incidenten (-7%), maar is het aantal incidenten nog wel duidelijk boven het niveau van voor corona. Het aantal overlastincidenten van personen met verward gedrag is - na reeds een stijging in 2020 - in 2021 nog sterker doorgestegen van 12.982 naar 15.856 (+22%). Hierbij is mogelijk deels sprake van een registratie-effect. In de eerste drie maanden van 2022 zet deze stijging door. Het aantal incidenten van overlast van personen met verward gedrag is in het eerste kwartaal met maar liefst 31% toegenomen ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Tevens zien we dat het aantal incidenten van overlast door daklozen is gestegen in het eerste kwartaal van 2022 (+26% ten opzichte van vorig jaar).

Grafiek 5. Ontwikkeling overlastincidenten, 2017-2021 ((indexcijfers met 2017=100)), Eenheid Den Haag

Bron: GMS/ BVI Kubus GMS Incidenten Politie en BVH/ BVI (Kubus Bluespot Basisproces Stuur)

Ten aanzien van overlast in/rondom de woning is het beeld wisselend. In 2021 is het aantal meldingen van geluidsoverlast verder toegenomen van 26.317 naar 30.033 (+14). In 2020 zagen we ook al een forse stijging. Het aantal incidenten van burenruzies is echter weer wat gedaald van 5.299 naar 4.809 (-9%) maar nog wel duidelijk boven het niveau van 2019 (3.576 incidenten). In het eerste kwartaal van 2022 heeft deze ontwikkeling zich doorgezet. Het aantal incidenten van burenruzies is gedaald tot op het niveau voor corona. Ook het aantal incidenten van geluidsoverlast is afgenomen, maar blijft dit nog wel nog een stuk hoger dan in het eerste kwartaal van 2019/2020.

Verwachting voor de toekomst

We hebben gezien dat corona bestaande trends heeft versneld waarbij zowel de stijging van online fraude groter is geworden alsook de daling van diefstallen (zonder en met geweld). Met het opengaan van de samenleving zien we nu al dat meerdere vormen van diefstal vrij snel op het niveau van voor corona komen. Wat betreft de diefstal uit woningen zien we dit nog niet.

Wat betreft geweld en conflicten lijken we in 2022 een zekere normalisering te zien. Zo zien we recentelijk een toename van geweld in het (semi-)openbare domein. Aan de andere kant lijken er minder conflicten te zijn in de directe woonomgeving als we kijken naar incidenten rondom burenruzies en geluidsoverlast. Deze ontwikkeling zal zich vermoedelijk voortzetten naarmate de samenleving meer opengaat.

Ook is er al langer een normalisering met betrekking tot jeugdoverlast zichtbaar en er zijn geen indicaties dat dit beeld de komende tijd gaat veranderen. Wel is zorgelijk dat het aantal overlastincidenten met betrekking tot personen met verward gedrag blijft toenemen en is er ook weer een stijging zichtbaar met betrekking tot overlast van daklozen. De gevolgen van de coronacrisis kunnen hierop nog een tijd invloed hebben (zie ook het hoofdstuk over personen met verward gedrag).

Tot slot hebben we een flinke toename gezien in misdrijven tegen het openbaar gezag. Ook is er in samenhang daarmee een stijging van geweld door de politie. Bij geweld tegen de politie gaat het om een kleinere toename, maar is de stijging van het zwaardere geweld opvallend. Met de afname van de maatschappelijke onrust omtrent corona en de daaruit voortvloeiende demonstraties is de verwachting dat deze problematiek weer gaat afnemen, maar mogelijk wel op een hoger niveau zal blijven dan voor corona (zie het hoofdstuk over maatschappelijk ongenoegen).

Maatschappelijk ongenoegen

Het is van groot belang dat iedereen in de samenleving de mogelijkheid heeft om ongenoegen te uiten. Het recht op demonstratie en de vrijheid van meningsuiting zijn essentieel voor onze democratische rechtsstaat. Een zekere mate van ideologische polarisatie zorgt voor de nodige voeding van het maatschappelijk debat. Maatschappelijk ongenoegen is vaak goed verklaarbaar. Zie bijvoorbeeld de toeslagenaffaire waar de overheid grote steken heeft laten vallen en burgers die daartegen in verweer komen.

De politieorganisatie is er om de waarden van de democratische rechtsstaat te beschermen. Hierbij vervult de politie een faciliterende rol bij demonstraties en beschermen wij hen die gebruik maken van hun grondrechten. Maar hierbij hoort ook het ingrijpen zodra de grenzen van rechtsstaat worden overschreden. Dit betreft het moment dat individuen of groepen vanuit maatschappelijk ongenoegen via activisme overgaan naar extremisme. Dan is er sprake van strafbare feiten, zoals intimidatie, bedreiging of geweld.

Verharding

Versnippering

Verrechtsing

Polarisatie en politisering

Ontwikkelingen demonstraties Eenheid Den Haag

Het aantal demonstraties was over 2018, 2019 en 2020 relatief stabiel gebleven, met een totaal aantal van rond de 1700 demonstraties in de gehele eenheid. In 2021 zien we echter een forse stijging naar circa 2150 demonstraties (+25%). Dit komt door een aanhoudende stijging in het aantal demonstraties tegen het coronabeleid en/of de overheid, gecombineerd met de terugkomst van demonstraties georganiseerd door andere groeperingen, die in 2020 grotendeels stil hadden gelegen. Daarnaast zien we ook andere relevante ontwikkelingen. Sinds de coronapandemie is sprake van een toename in het aantal grote en onaangekondigde demonstraties en is er sprake van verharding van demonstraties. Dit heeft onder andere tot gevolg dat het aantal registraties 'E02: Begeleiding Demonstratie' in de Eenheid Den Haag een stijging laat zien van 265 in 2019 naar 429 in 2020 (+61,9%) en 451 in 2021 (+5,1% t.o.v. 2020). Hieruit kan afgeleid worden dat politiebegeleiding / inzet bij demonstraties de afgelopen jaren sterk is toegenomen.

Van oudsher zijn we gewend uitingen van maatschappelijk ongenoegen te plaatsen in het linkse of rechtse spectrum. Deze scheidslijn is echter steeds verder aan het vertroebelen, met name door de onvrede over het coronabeleid.

In het Algemeen Veiligheidsbeeld 2021 werden als belangrijkste ontwikkelingen van het maatschappelijke ongenoegen benoemd: verharding, versnippering en verrechtsing. Dit zijn drie ontwikkelingen die zich in 2021 en begin 2022 hebben doorgezet. Tevens belangrijk zijn de ontwikkelingen rondom polarisatie en politisering.

Verharding

In het Algemeen Veiligheidsbeeld 2021 en door de NCTV¹¹ wordt wanneer we spreken over het maatschappelijke ongenoegen gerelateerd aan de coronapandemie onderscheid gemaakt tussen de grote activistische bovenlaag met hoofdzakelijk gevolgen voor de openbare orde en een kleine onderstroom van radicale groepjes en individuen die over kunnen gaan tot extremistische gedragingen, al dan niet aangewakkerd door vergaand wantrouwen jegens de overheid en andere instituties en complottheorieën. Hierbij kan gedacht worden aan intimidatie, bedreiging en geweld. Zij belagen onder meer politici en

journalisten, intimideren politiemedewerkers of publiceren online persoonsgegevens van politiemedewerkers, politici, wetenschappers en journalisten (doxing). Ook schuwt een deel van de aanhang, vanaf mei 2021 al dan niet verenigd binnen Defendgroepen, geweld niet. Binnen onze eenheid lijkt geen sprake te zijn van actieve Defendgroepen met een significant aantal leden, maar enkel van initiatieven met slechts een beperkt aantal leden, en er wonen binnen onze eenheid personen die te liëren zijn aan Defendgroepen uit andere eenheden.

Het afgelopen jaar hebben binnen de Eenheid Den Haag diverse strafrechtelijke onderzoeken gelopen naar anti-overheidsextremisten en sympathisanten. Voorbeelden zijn het onderzoek naar de aanjagers van de complottheorie over het satanische kindermisbruiknetwerk dat actief zou zijn (geweest) in Bodegraven en het onderzoek naar een bekende complotdenker uit Katwijk die predikt over een satanisch kindermisbruiknetwerk binnen de Nederlandse overheid en elite. Beide onderzoeken hebben geleid tot meerdere veroordelingen voor onder andere opruiing en bedreiging.

Zorgelijk is het forse geweld tegen én door de politie, iets wat we sinds lange tijd niet meer hadden gezien. Bij het incident op en nabij het Joubertplantsoen in Den Haag op 31 oktober 2021 en de demonstratie in Den Haag op en nabij de Turfmarkt tijdens de persconferentie op 12 november 2021 waren Defendgroepen betrokken. Beide liepen uit op geweld tussen burgers en de politie, wat ook een primair doel leek bij deze incidenten. Ook bij andere demonstraties en incidenten binnen en buiten onze eenheid hebben we als politie te maken gehad met personen die aansloten en primair uit zijn op confrontatie met de politie. De avondklokrellen in januari 2021 worden anders beschouwd dan de coronademonstraties, omdat de deelnemers en motieven veelal verschillen. Bij de rellen in Rotterdam in november 2021 was hier ook deels sprake van: het betrof toen een cocktail van onvrede die tot uitbarsting kwam na aankondiging van verschillende coronamaatregelen, waaronder het vuurwerkverbod en voetbal zonder publiek. Deelnemers waren deels corona-activisten en deels harde kern voetbalsupporters en jongeren (reischoppers). Het aanhaken van reischoppers kwam voornamelijk door onvrede, verveling en bewijsdrang onder jongeren en voetbalsupporters.

Gesteld wordt dat gewelddadige confrontaties tussen burgers en politie het komende jaar minder waarschijnlijk zijn door het wegvallen van de grootste aanleiding: de coronamaatregelen. Echter dient rekening gehouden te worden met gewelddadige uitingen van maatschappelijk ongenoegen die mogelijk aangewakkerd worden door andere triggers, zoals maatregelen rondom het betaalde voetbal naar aanleiding van incidenten in en rondom voetbalstadions of het aanwijzen van opvanglocaties voor vluchtelingen. Het uiten van maatschappelijk ongenoegen is verhard en dit zal bij dergelijke momenten weer naar boven kunnen komen.

Versnippering en afname draagvlak

Het wegvallen van het bredere draagvlak voor verzet tegen coronamaatregelen en de overheid doet zich voor in combinatie met de versnippering van de betrokken groeperingen en hun overgebleven aanhang. Verwacht wordt dat het aantal demonstraties (nog verder) zal afnemen, maar deze niet zullen verdwijnen. De focus wordt door verschillende groeperingen verlegd naar verschillende thema's als de invasie van Oekraïne, parallelle samenlevingen, maatschappelijke ongelijkheid, anti-klimaatbeleid en het stikstofbeleid. Bij veel van deze thema's wordt ook de complottheorie 'The Great Reset' weer aangehaald. Zorgelijk is het feit dat achter veel van de anti-overheidsinitiatieven verdienmodellen schuilgaan. Zolang dergelijke verdienmodellen succesvol blijven, zullen nieuwe "ondernemers", personen en acties op blijven komen en op hun manier blijven bijdragen aan polarisatie in de samenleving.

Afname van draagvlak en versnippering kan radicalisering van individuen tot gevolg hebben. De grootste fysieke dreiging lijkt uit te gaan van zogenoemde Potentieel Gevaarlijke Eenlingen. Voor veel personen bieden de demonstraties en (sociale media-)groepen ook een vorm van sociale erkenning. Mensen hebben hun sociale leven uitgebreid, of zelfs opgebouwd, door deelname aan demonstraties en lidmaatschap van (online) groepen. Het afnemen van de sterkte of zelfs het wegvallen van dit alles, kan ertoe leiden dat zij grijpen naar radicalere middelen om zich gehoord te voelen.

Verrechtsing

In het Algemeen Veiligheidsbeeld 2021 werd de verwachting uitgesproken dat het aantal aanhangers van het extreemrechtse gedachtegoed ná de coronacrisis hoger zal liggen dan vóór de corona-uitbraak in Nederland. Deze verwachting lijkt te zijn uitgekomen. Het Kenniscentrum CTER van de Landelijke Eenheid stelt in zijn strategische analyse van augustus 2021 dat landelijke sprake is van een toename van jonge rechts-extremistische personen die (online) dreigen met geweld.¹² In de meest recente versie van het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN 56) spreekt de NCTV over een 'aanzienlijk' dreigingsniveau, waarbij een terroristische aanslag in Nederland uit rechts-extremistische hoek voorstelbaar wordt geacht.¹³ Dit komt vooral door de betrokkenheid van jonge Nederlanders bij internationale, online accelerationistische netwerken.

Er zijn momenteel geen accelerationistische subjecten uit de Eenheid Den Haag in beeld bij de DRIO Den Haag. Dit betekent uiteraard niet dat deze er niet zijn. De online en gesloten aard van de accelerationisme beperken het zicht voor de politie. Hier is dan ook een belangrijke rol weggelegd bij de Inlichtingendiensten. Bij hen zijn enkele honderden Nederlandse accelerationisten online in beeld gekomen; van enkelen kan dreiging uitgaan.¹⁴ Extreemrechtse uitingen zien we als politie het afgelopen jaar voornamelijk bij coronaprotesten of online. Rechts-extremisten nemen actief deel aan online communicatiekanalen van anti-coronabeleid- en anti-overheidsgroeperingen en zetten er bewust op in om hun gedachtegoed aan de man te brengen. We hebben daarnaast binnen de eenheid te maken met enkele lokale clusters die te relateren zijn aan het (klassieke) rechts-extremisme en die deels overlap tonen met landelijke groeperingen. Verwacht wordt dat het aantal zelfstandige acties van klassieke rechts-extremistische groeperingen zal toenemen, nu de vluchtelingeninstroom weer verder toeneemt. Aansluiting van boze burgers (met name omwonenden van opvanglocaties) of tegenacties van linkse bewegingen zijn hierbij niet uit te sluiten.

Polarisatie en politisering

Zoals eerder benoemd is een zekere mate van ideologische polarisatie nuttig voor de voeding van het maatschappelijk debat. Maar een te grote verdieping van polarisatie neemt het risico op radicalisering en extremisme met zich mee. Polarisatie wordt problematisch wanneer de grenzen van rechtsstaat worden overschreden. Momenteel lijkt de bredere polarisatie in Nederland tussen gematigde burgers, voornamelijk veroorzaakt door verschillende opvattingen over het coronabeleid, te zijn afgenomen. Echter de polarisatie die is gebleven, lijkt verdiept. Dit komt mede door de sterke anti-overheidsstemmingen die zijn gebleven bij sommige burgers en standpunten op bijvoorbeeld het migratiebeleid, de Islam, het *woke*-gedachtengoed, het klimaatbeleid en de oorlog in Oekraïne. Deze verdieping wordt deels versterkt door politici.

We hebben over het algemeen te maken met de verrechtsing van de maatschappij. De mediaan van het politieke spectrum, ook wel het Overtonvenster genoemd, verschuift in de Nederlandse samenleving steeds meer naar rechts.¹⁵ Dit is over het algemeen niet problematisch, maar gaat gepaard met de normalisatie van extreemrechts gedachtengoed. Deze normalisering wordt deels ook versterkt door het gebruik van extreemrechtse terminologie zoals ‘omvolking’ door politici en andere personen in het publieke domein. De verschuiving zorgt ervoor dat het uiterste van het rechtse spectrum dichterbij komt, waardoor de overstap naar rechts-extremisme sneller kan worden gemaakt.

Tegelijkertijd zien we ook het *woke*-gedachtengoed en klimaatgedachtengoed normaliseren in de Nederlandse samenleving. Hieromtrent speelt een tweeledig probleem. Aan de ene kant is er een deel van de *woke*-strooming die doorslaat in het gedachtengoed met een risico op radicalisering en extremisme en aan de andere kant ontstaat protest onder een deel van de bevolking tegen alles wat *woke* is. Dit laatste vergroot de polarisatie en kan leiden tot verstoringen van de openbare orde.

Op beide flanken van het politieke spectrum is dus sprake van normalisering, waardoor sprake is van sterkere polarisering aan de uitersten van beide flanken. Daarnaast is er dus sprake van sterkere polarisatie door het anti-overheidsstemming. Ook hier spelen uitingen door politici en andere personen in het publieke domein een rol. Zo stelt de NCTV dat personen binnen de radicale onderstroom zich gehoord en in hun radicale gedrag gelegitimeerd kunnen voelen door uitlatingen van verschillende personen in het publieke domein, onder wie enkelen die binnen het politieke discours een geradicaliseerd Covid-19-narratief met daarin veel complottheorieën bezigen.¹⁶

Tot slot is ook de rol van de sociale, en alternatieve, media relevant. Sociale en alternatieve media versterken de mobilisatiekracht en faciliteren het delen van beeldmateriaal over politieoptreden zonder context, doxing, strafbare feiten zoals opruiing en bedreiging, de ‘verzuiling’ van de media en de hiermee gepaard gaande fabeltjesfuk en de verspreiding van complottheorieën, nepnieuws en desinformatie.

Vertrouwen/legitimiteit

Politieoptreden in een democratische rechtsstaat is gebaseerd op draagvlak – instemming van de samenleving – en vertrouwen. Die worden ‘getest’ naarmate de samenleving meer in beweging is. Dat is nu nadrukkelijk het geval.¹⁷

Dalend vertrouwen in de overheid

In het rapport ‘de laag vertrouwensamenleving’ beschrijven onderzoekers van meerdere universiteiten dat Nederland nu kenmerken vertoont van een laag-vertrouwensamenleving.¹⁸ Kenmerkend voor een laag-vertrouwensamenleving is een laag vertrouwen in overheidsinstuties en een gering vertrouwen in mensen die men niet kent. Er is volgens dit onderzoek sprake van een sterke afname van het vertrouwen in de overheid van bijna 70 procent in april 2020 naar minder dan 30 procent in september 2021. Het coronabeleid is een belangrijke reden voor het toenemende ongenoegen, maar er speelt meer. “Mogelijk heeft de afname van het vertrouwen te maken met politieke ontwikkelingen die losstaan van het gevoerde coronabeleid, waaronder de lange kabinetsformatie en de gebrekkige en trage afhandeling van de toeslagenaffaire”, aldus de onderzoekers.

>>>

<<<

Ook de lage opkomst en de sterke groei van lokale partijen bij de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 kunnen worden gezien als een teken van verminderd vertrouwen in de democratische rechtsstaat.

Vertrouwen in de politie stabiel

In het bovengenoemde onderzoek is niet specifiek naar de politie gekeken. Het vertrouwen in de politie wordt wel periodiek gemeten in andere onderzoeken. Sinds 2012 doet het CBS jaarlijks onderzoek naar het vertrouwen in diverse organisaties en hun functioneren. Daaruit blijkt dat het vertrouwen in de politie zeer hoog is met bijna tachtig procent.¹⁹ In het eigen reputatie-onderzoek van de politie is te zien dat het vertrouwen in 2021 licht is gestegen.

Het vertrouwen in de overheid bevindt zich eind 2021/begin 2022 dus op een historisch dieptepunt. Hoe de politie daarmee wordt geconfronteerd staat beschreven in dit hoofdstuk. Omdat het wantrouwen deels wordt verklaard door de coronamaatregelen waarvoor steeds minder draagvlak was en waarbij politie een belangrijke rol heeft gehad in handhaving daarvan is het opvallend dat het vertrouwen in de politie niet of nauwelijks lijkt te dalen. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit gaat om gemiddelden die weinig zeggen over verharding ten opzichte van de politie door kleine groepen. De vraag is of en hoe de rol van de politie in de samenleving verandert als het vertrouwen in de politie structureel hoger blijft dan dat in andere pijlers van de democratische rechtsstaat.

Jihadisme in de Eenheid Den Haag

In het meest recente dreigingsbeeld (DTN56) hanteert de NCTV dreigingsniveau 3 (aanzienlijk). De grootste terroristische dreiging komt volgens de NCTV nog steeds uit jihadistische hoek, alhoewel er geen aanwijzingen zijn dat er momenteel aanslagen worden voorbereid.²⁰ In het dreigingsbeeld wordt de jihadistische beweging in Nederland beschreven als gefragmenteerd, op zowel sociaal als ideologisch vlak. Deze fragmentatie zien we ook terug binnen de Eenheid Den Haag. De kracht en capaciteit van de jihadistische beweging lijkt nog altijd af te nemen. Sterk leiderschap ontbreekt binnen de Haagse jihadistische beweging. Er komen nauwelijks signalen binnen waaruit zou blijken dat er sprake is van (jonge) nieuwe aanwas. Het jihadistische gedachtegoed lijkt steeds verder naar de achtergrond te verdwijnen.

Hierbij dient te worden benoemd dat aanhangers van het jihadistische gedachtegoed in de afgelopen jaren steeds veiligheidsbewuster zijn geworden. In tegenstelling tot aanhangers van andere extremistische ideologieën, voeren aanhangers van het jihadistische gedachtegoed weinig (zichtbare) online activiteiten uit. Hierdoor vermindert het zicht van de politie op het fenomeen. Maar het heeft ook tot gevolg dat de jihadistische boodschap enkel verspreid wordt in besloten kringen, waardoor personen buiten de bekende netwerken moeilijk

worden bereikt en nieuwe aanwas dus uit lijkt te blijven.

In het Algemeen Veiligheidsbeeld 2021 werd gesproken over een verschuiving van het a-politieke salafisme naar het politieke salafisme. Deze verschuiving heeft tot gevolg dat salafisten in toenemende mate gebruikmaken van democratische middelen om hun doelen te bereiken, zoals verkiezingen en juridische procedures. Tegelijkertijd zien we dat de reikwijdte van de boodschap van uit het verleden bekende 'jihadistische aanjagers' afneemt, terwijl islamitische 'influencers' een steeds groter publiek weten te bereiken. Deze influencers zijn online actief en bespreken veelal thema's die raken aan het dagelijkse leven van moslims in Nederland. Hier signaleren we mogelijk een breuk met de boodschap die voorheen door jihadi-salafistische aanjagers werd verkondigd en waarin thema's als tawheed²¹, al-wala wa-l-bara²² en de gewelddadige jihad centraal stonden. De boodschap van influencers lijkt niet uitgesproken orthodox of salafistisch: gedachtegoed zoals uitgedragen door islamitische wetsscholen (orthodox) en salafistisch gedachtegoed lijken door elkaar heen te lopen. Hierdoor ontstaat een soort 'hybride variant' van het salafisme. Verwacht wordt dat deze trend in de komende jaren zal doorzetten. Vooralsnog lijkt er geen geweldsdreiging uit te gaan van deze vorm van dawa (prediking).

Russische invasie van Oekraïne

In de nacht van 23 op 24 februari 2022 viel Rusland buurland Oekraïne binnen. De inval heeft indirecte effecten voor Nederland en het werkgebied van de Eenheid Den Haag. Momenteel gaat het voornamelijk om steunmanifestaties voor Oekraïne die zonder openbare ordeverstoringen verlopen en er zijn enkele bekladdingen en vernielingen geweest. Het pro-Russische geluid is kleinschaliger en komt met name vanuit anti-overheidsactivisten en complotdenkers, onder andere vanuit de complottheorie over 'The Great Reset'.

Door de intensivering van Russische bombardementen op burgerdoelen en toename van burgerslachtoffers in Oekraïne kan verharding optreden van protestacties tegen diplomatieke posten en diplomaten van Rusland en Belarus en mogelijk ook Russischtaligen en Russischtalige ondernemingen. Ook kan de solidariteit met Oekraïne en Oekraïense oorlogsslachtoffers en draagvlak voor sancties tegen Rusland afnemen als gevolg van verdere stijging van gas-, brandstof- en energieprijzen en druk op (woon-)voorzieningen door vluchtelingenopvang. Dit kan de maatschappelijke onrust in Nederland in het algemeen doen groeien.

De invasie heeft ook een toename van vluchtelingenstromen tot gevolg, enerzijds vanuit Oekraïne en betrokken landen bij de invasie, anderzijds vanuit het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Hier speelt het risico op uitbuiting van vluchtelingen, zoals seksuele uitbuiting van Oekraïense vrouwen.

Mensenhandel

Voor mensenhandel geldt dat we als politie- en partnerorganisaties te maken hebben met een groot *dark number*. Daarnaast betreffen het criminaliteitsvormen die zich vaak niet beperken tot de landsgrenzen, laat staan eenheidsgrenzen. In deze bijdrage wordt daarom gesproken over landelijke cijfers en bronnen, aangevuld met eenheidscijfers (ook voor de recentere jaren). De Nationaal Rapporteur Mensenhandel brengt jaarlijks een monitor uit, waarin cijfers worden beschreven die zijn aangeleverd door verschillende ketenpartners. Een nadeel van deze cijfers is echter dat deze achterlopen op de actualiteit (de meest recente cijfers uit de dadermonitor komen uit 2019, de meest recente cijfers uit de slachtoffermonitor komen uit 2020). Hetzelfde geldt voor het WODC (2021) die keken naar de periode 2016-2019. Hierdoor ontbreekt deels het zicht op cijfers voor 2020 en 2021. Echter zijn de waargenomen trends en ontwikkelingen nog steeds relevant. Recentere politiecijfers van de Eenheid Den Haag zullen worden gebruikt om te kijken hoe deze trends zich voort hebben gezet in 2020 en 2021.

Mensenhandel

Mensenhandel

Onderzoek van externe partijen zoals het WODC en de UNODC laat zien dat het aantal slachtoffers van mensenhandel fors is, maar dat er geen sprake lijkt te zijn van een stijgende trend, eerder van een golfbeweging. Twee onderzoeken die hebben getracht een schatting te maken van het aantal slachtoffers dat jaarlijks wordt uitgebuit in Nederland, kwamen op een schatting van 5.000²³ tot 6.250²⁴ per jaar. De onzekerheidsmarges zijn echter groot. Het aantal slachtoffers van mensenhandel dat wordt geregistreerd bij het CoMensha schommelt eveneens in de periode 2016-2020. De registratie van het aantal slachtoffers liet eerst een (geleidelijke) daling zien van 2016-2018 van 1.049 naar 742 slachtoffers. Na een piek van 1.372 in 2019, kwam het aantal geregistreerde slachtoffers in 2020 weer op het niveau van 2016 (1.013).

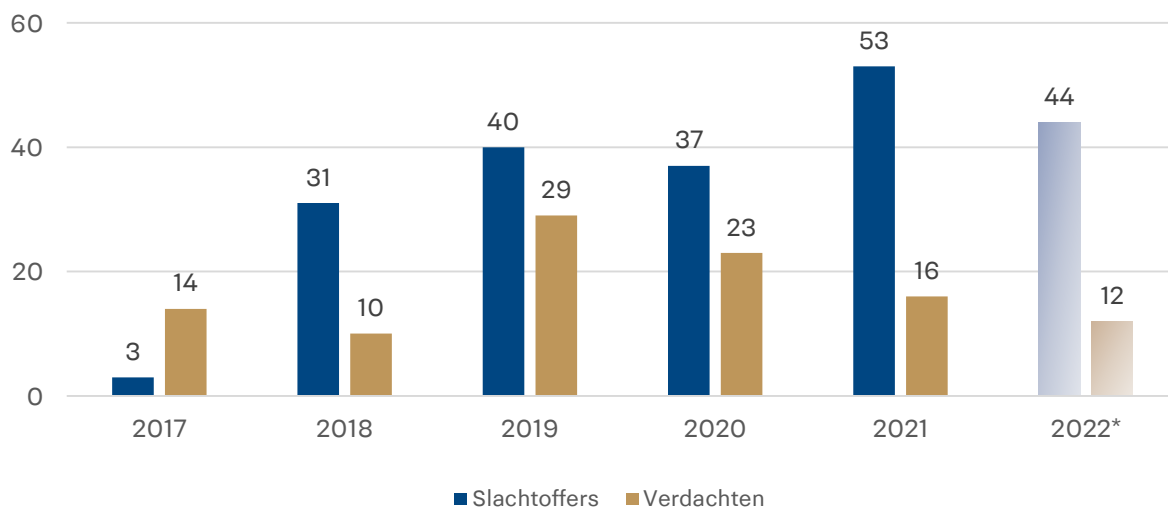
Een klein deel van de geschatte slachtoffers van mensenhandel is in beeld bij de opsporingsdiensten. Landelijke cijfers van het aantal registraties van incidenten en slachtoffers van mensenhandel bij de politie lieten tot en met 2019 een stijgende trend zien (440 incidenten en 404 slachtoffers in 2015 naar 1.045 incidenten en 1.015 slachtoffers in 2019), hetgeen mogelijk betekent dat het zicht op incidenten en slachtoffers

mensenhandel binnen de politie verbetert. Zorgelijk daarbij is dat het zicht op de verdachten is vertroebeld, aangezien het aantal verdachten in diezelfde periode daalt van 230 in 2015 naar 170 in 2019.

Het totaal in de politiesystemen geregistreerde aantal slachtoffers mensenhandel in de Eenheid Den Haag in de periode 2017 – 1^e kwartaal 2022 betrof 216. Het overgrote deel stond geregistreerd als slachtoffer van seksuele uitbuiting (175).

Het aantal geregistreerde slachtoffers seksuele uitbuiting is (na de piek in 2019 van 40) in 2020 redelijk stabiel gebleven, waarna weer een stijging is te zien in 2021 (53). De meeste van de in 2021 geregistreerde slachtoffers van seksuele uitbuiting zijn 23+ (31 van de 53) en vrouw (49 van de 53). Zes slachtoffers waren minderjarig, de overige slachtoffers (16) tussen 18 en 23 jaar. Iets minder dan de helft heeft Nederlands als eerste nationaliteit (22 van de 53). In dezelfde periode zijn 95 daders seksuele uitbuiting geregistreerd. In de landelijke trend was een daling in het aantal verdachten te zien van 2015 tot en met 2019, terwijl in de Eenheid Den Haag een piek is te zien in 2019 (29), waarna het aantal verdachten in 2021 (16) weer is gedaald naar het niveau van voor 2019 (14). Van de overige vormen van uitbuiting zijn de geregistreerde slachtoffers en verdachten te laag om hier verder valide uitspraken over te doen.

Grafiek 6. Aantal slachtoffers en verdachten van seksuele uitbuiting in de Eenheid Den Haag 2017-2022.

* De cijfers van 2022 betreffen een raming over 2022 op basis van de cijfers van het 1^e kwartaal van 2022. De cijfers van het aantal slachtoffers (11) en verdachten (3) in de eerste drie maanden van 2022 zijn hiertoe vermenigvuldigd met 4. Deze aantallen moeten met de nodige voorzichtigheid worden benaderd.

Seksuele uitbuiting verschuift naar het digitale domein en minder zichtbare sectoren en locaties

De zichtbaarheid van seksuele uitbuiting is in het fysieke domein, waaronder de raamprostitutiegebieden, verminderd. De daadwerkelijke omvang lijkt echter niet afgenomen. Een trend die wordt gesignaleerd is de verschuiving naar het digitaal terrein, zowel wat betreft het ronselen van de slachtoffers als het vinden van klanten en het tot stand brengen van contact tussen de prostituees en de klanten. Daarnaast verschuift het sekswerk (mede als gevolg van de sluiting van de prostitutiestraten en toename van het gebruik van digitale middelen) steeds meer naar minder zichtbare locaties zoals woningen en hotels. Het gevaar hierbij is dat de sekswerkers meer in de anonimiteit en/of illegaliteit dreigen te verdwijnen. De verwachting is dat een aanzienlijk deel van de prostituees ook na het opheffen van coronamaatregelen op zijn minst deels de “nieuwe” werkwijze zal blijven aanhouden.²⁵

Slachtoffer- en dadergroepen in de Eenheid Den Haag

Een aparte groep binnen de slachtoffers van seksuele uitbuiting wordt gevormd door jongens en mannen. Het zicht op jongens of mannen die slachtoffer zijn van uitbuiting is zeer gering. In 2021 waren slechts 4 van de 53 geregistreerde slachtoffers van seksuele uitbuiting binnen Eenheid Den Haag mannelijk, terwijl er signalen zijn dat zij op grotere schaal worden uitgebuit.²⁶ Doordat het fenomeen zich veelal in de verborgenheid afspeelt, lopen de jongens/mannen grote risico's. Overige (dader- en) slachtoffergroepen die het afgelopen jaar onder de aandacht waren binnen de Eenheid Den Haag zijn Roemenen, Chinezen en Latijns-Amerikanen. Roemeense netwerken, vaak internationaal opererend, maken zich in de Eenheid Den Haag schuldig aan seksuele uitbuiting van Roemeense, maar ook Moldavische, vrouwen. Een deel van deze netwerken houdt zich daarnaast ook bezig met mobiel banditisme. Verder waren er in 2021 signalen dat een grote groep Chinese vrouwen voor diverse vormen van uitbuiting werd aangeboden in Nederland, daar waar deze trend eerder in de buurlanden werd geconstateerd. Daarnaast wordt gesignaleerd dat Chinezen mogelijk ook betrokken zijn bij de komst van Roemenen, Hongaren en Bulgaren naar Nederland om deze uit te buiten in Aziatische horeca.²⁷ Tot slot zijn zowel binnen seksuele uitbuiting (vrouwen)

als binnen criminele uitbuiting (mannen; aangetroffen bij drugslabs) verschillende Latijns-Amerikaanse slachtoffers in beeld gekomen.

Criminele uitbuiting behoeft meer aandacht

Het aantal geregistreerde incidenten van criminele uitbuiting is landelijk gestegen van <5 incidenten in 2015 naar 145 incidenten in 2019.²⁸ Dit betreft vermoedelijk maar het spreekwoordelijke topje van de ijsberg. In Nederland baart het fenomeen veel zorgen onder hulpverleners²⁹ en scholen³⁰. Zo geeft bijvoorbeeld 47% van de eerstelijns professionals die heeft meegewerkt aan een peiling van het CKM (2020) aan dat zij de afgelopen tijd direct en/of indirect te maken hebben gehad met een slachtoffer van criminele uitbuiting. Een grove schatting in 2021 leert dat het aantal geschatte slachtoffers alleen in Rotterdam in de twee voorafgaande jaren al neer komt op tenminste 686 slachtoffers.³¹ De verwachting is dat er binnen de Eenheid Den Haag minimaal eenzelfde aantal slachtoffers woont.

Volgens de slachtoffermonitor Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel geweld tegen kinderen (2016-2020) waren de meeste voorkomende vormen van criminele uitbuiting drugsdrugdelicten (63%), diefstal of vermogensdelicten (11%), (gedwongen) bedelarij van Roma-kinderen (8%) en gedwongen fraude of schuldenopbouw (o.a. katvangers en geldezels; 7%).³² In de Eenheid Den Haag zijn in de periode 2015-2019 (slechts) drie opsporingsonderzoeken naar criminele uitbuiting gestart.³³ In 2021 waren er drie slachtoffers van criminele uitbuiting geregistreerd, maar geen verdachten. Het vermoeden is dat criminele uitbuiting vaak niet wordt herkend wegens het gebrek aan bewustzijn van het fenomeen. Het is daarom zaak om in 2022 te werken aan het verhogen van de bewustwording dat elke jongere en/of een kwetsbaar persoon potentieel slachtoffer van criminele uitbuiting kan zijn.

Ondermijning

Ondermijnende criminaliteit is een groot maatschappelijk probleem. De grens tussen onder- en bovenwereld vervaagt steeds meer, doordat criminele netwerken gebruikmaken van onder andere legale bedrijven en maatschappelijke organisaties. Als deze in handen van criminelen vallen, kunnen deze niet meer optimaal functioneren en schaden daarmee de Nederlandse economie. Dat bedreigt de veiligheid en het welzijn van de samenleving en zet de rechtsstaat onder druk.³⁴ Politiek gezien is er veel aandacht voor de aanpak van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit en staat ondermijning op de landelijke beleidsprioriteiten, in het bijzonder drugs, financiële geldstromen en de handel in zware automatische vuurwapens.³⁵

Drugs

Excessief
geweld

Druk op het stelsel
bewaken en beveiligen

Drugs

Illegale activiteiten rondom drugs zijn de dominante factor wanneer wordt gesproken over georganiseerde criminaliteit. Nederland speelt internationaal gezien een grote rol in de productie van synthetische drugs en hennep, de in- en doorvoer van cocaïne en heroïne en de daarbij horende illegale geldstromen.³⁶ Drugshandel gaat gepaard met witwassen, corruptie en geweld. De internationale drugshandel heeft nauwelijks last gehad van Covid-19. Door het dynamische, adaptieve karakter van de criminele netwerken zijn zij eenvoudig in staat om hun werkwijzen snel aan te passen wanneer dat nodig is.

Uitstekende infrastructuur

Nederland heeft een uitstekende infrastructuur waar de Nederlandse economie veel baat bij heeft. Goed ontwikkelde logistiek in combinatie met mainports, transport- en communicatiesystemen zijn ook voor criminelen van groot belang en zij maken daar in Nederland dan ook graag gebruik van.³⁷ In de Eenheid Den Haag bevinden zich twee van de vier vestigingen van Royal Flora Holland en de Zeehaven Scheveningen. Transport is een essentieel proces in de drugssmokkel waar de verschillende drugsmarkten en de onderwereld en bovenwereld samenkomen. Voor het transport worden vaak enerzijds legale transportstromen en anderzijds malafide bedrijven gebruikt.³⁸ Ook de digitale infrastructuur is goed en er is veel ervaring met online handel. Net als in de rest van de economie is zichtbaar dat drugs steeds vaker online worden besteld en via postpakketten verstuurd vanuit Nederland naar het buitenland.³⁹

Nederland belangrijke producent synthetische drugs

Nederland is een belangrijke speler op de wereldmarkt wat betreft grootschalige productie van synthetische drugs, voornamelijk MDMA (xtc) en amfetamine (speed).⁴⁰ Door de ontsluiting van de cryptodata is meer zicht gekomen op de drugsmarkten. Deze informatie en de informatie uit ontmantelde labs laten zien dat er steeds professioneler en efficiënter gewerkt wordt door criminelen. In 2021 is in de Eenheid Den Haag één productielocatie van synthetische drugs opgerold, deze bevond zich in de gemeente Den Haag. Dat is minder dan de voorgaande jaren. Ook het aantal

ontdekte opslaglocaties is afgenomen, in 2021 zijn zes locaties ontdekt. Landelijk is dezelfde dalende trend waarneembaar. In de Eenheid Den Haag is wel sprake van een kleine stijging in het aantal drugsdumpingen ten opzichte van 2019 en 2020. Landelijk lijken productielocaties groter en mobieler te worden. Het is onduidelijk of het afnemend aantal gevonden productielocaties in 2021 een effect is van het verhoogde aantal aanhoudingen in 2020, mede als gevolg van Crypto-communicatiedata, of dat de locaties beter worden verhold.

Nederland epicentrum van de cocaïnemarkt

Europol geeft aan dat het epicentrum van de cocaïnemarkt nu definitief is verschoven van Zuid-Europa naar Noord-Europa, met de havens van Antwerpen en Rotterdam als zwaartepunt.⁴¹ In Nederland worden de laatste jaren steeds grotere partijen cocaïne in beslag genomen en in de haven van Rotterdam geldt 2021 als recordjaar wat betreft het aantal in beslaggenomen kilo's cocaïne.⁴² De prijzen blijven echter al jaren gelijk en de kwaliteit wordt steeds beter. Het lijkt er daarmee niet op dat de inbeslagnames de cocaïnemarkt onder druk zetten. De meeste onderscheppingen zijn nog steeds het kant-en-klaar product, vaak verborgen in ladingen fruit en bloemen. De binnengesmokkelde cocaïne wordt echter steeds vaker gemaskeerd of als basecoke geïmporteerd (het basisproduct voor cocaïne), zodat het minder eenvoudig wordt gedetecteerd door scans en speurhonden. Deze basecoke wordt verborgen in, aan of tussen dragermateriaal zoals alcohol, bijenwas, houtskool, kruiden, kleding en kartonnen platen. Het is daarna nodig om de cocaïne weer van dit product te scheiden (dit gebeurt in zogenoemde wasserijen) en vervolgens in blokken voorzien van logo te persen (versnijdingsplaatsen). De laatste jaren worden er in Nederland en ook in de Eenheid Den Haag steeds vaker dit soort wasserijen en versnijdingsplaatsen ontdekt. Sinds 2017 zijn er in de Eenheid Den Haag 15 labs aangetroffen die dienst deden als wasserij, versnijdingslocatie of opslag en in 2021 alleen al waren dit er 6, vooral in de gemeente Den Haag.⁴³ Hoewel in kleinere aantallen is een vergelijkbare trend zichtbaar voor heroïne.

Hoewel het uithalen in de haven of op een vliegveld gebeurt, betekent dat niet dat de Eenheid Den Haag hier niets mee te maken heeft. De eenheid heeft tientallen uithalers in beeld, waarvan meer dan de helft jonger is dan 25 jaar.

Criminele jeugdgroepen blijken zich bezig te houden met het uithalen van cocaïne.⁴⁴ Van de jonge uithalers die bekend zijn in de Eenheid Den Haag, zijn ook meerdere jongeren aangesloten bij een criminele jeugdgroep.

Steeds minder hennepkwekerijen

In 2021 zijn 216 hennepkwekerijen ontmanteld in de Eenheid Den Haag, een daling van 9% ten opzichte van 2020. Er is al meerdere jaren sprake van een dalende trend in de ontmanteling van hennepkwekerijen en onderzoeken naar verdachten van het vervaardigen van softdrugs in de Eenheid Den Haag. Dit is een landelijke verschijnsel. Mogelijk wordt dit veroorzaakt door een combinatie van verminderde capaciteit in de basisteams en een professionalisering van de kweek waarbij steeds meer wordt geïnvesteerd in het voorkomen van detectie. Ook het aantal meldingen van burgers over mogelijke wietplantages is in 2021 opnieuw gedaald. Waar in 2018 nog 375 meldingen zijn gemaakt van wietplantages, waren dat er in 2021 nog maar 151. Het melden van ondermijnende criminaliteit, waaronder wietplantages en drugslocaties, maar ook bijvoorbeeld fraude, is volgens onderzoek niet vanzelfsprekend.⁴⁵ Het merendeel van de burgers met kennis of een vermoeden van ondermijnende criminaliteit meldt dit niet. In de Eenheid Den Haag heeft 13,6 procent van de mensen met kennis of een vermoeden van ondermijnende criminaliteit dit één keer of vaker gemeld bij de politie, de gemeente of een andere organisatie. De meeste meldingen worden gedaan bij de politie.⁴⁶

Normalisering drugsgebruik

Daar waar de internationale drugsmarkt nauwelijks beïnvloed lijkt te zijn door Covid-19, laten diverse onderzoeken zien dat het middelengebruik wel is veranderd.⁴⁷ De impact verschilt, waar de één juist meer is gaan gebruiken, is de ander weer minder gaan gebruiken. Ook daalde het gebruik van partydrugs en cocaïne, waarschijnlijk door de afwezigheid van feesten. Maar het gebruik van cannabis, wat vaker in huissettingen wordt gebruikt, is volgens het Trimbosinstituut weer toegenomen. Drugscriminaliteit, waaronder het daar uit voortvloeiende geweld, wordt in de samenleving over het algemeen afgekeurd. Recreatief (hard)drugsgebruik in onder andere het uitgaansleven wordt echter door steeds grotere

groepen in de samenleving normaal gevonden.⁴⁸ Sommige jongeren hebben niet door dat drugs strafbaar zijn, omdat het als relatief gangbaar wordt gezien op feesten. Nu in 2022 de coronaregels zijn losgelaten en feesten weer mag, is de verwachting dat recreatief drugsgebruik op feesten ook weer meer gaat plaatsvinden.

Criminele geldstromen en risicovolle bedrijvigheid

De drugsmarkt kent een omzet die wordt geschat in de miljarden euro's. Om dit geld in de bovenwereld te kunnen gebruiken, moet dit worden witgewassen. Het zicht op hoe de criminele geldstromen lopen en hoe zij het geld witwassen is nog beperkt, maar wordt wel steeds beter. Criminelen gebruiken veel verschillende methoden om geld wit te wassen. Een deel van de criminelen maakt gebruik van cryptovaluta.⁴⁹ Er is geen besturende autoriteit en geen tussenpersoon die de transacties overziet en Bitcoin is het primaire betaalmiddel op het dark web, wat de cryptovaluta populair maakt. Uit onderzoeken en cryptocommunicatiedata wordt duidelijk dat hier grote sommen geld in omgaan. Criminelen gaan ervan uit dat de cryptovaluta een zekere anonimiteit biedt en dat maakt deze methode populair.⁵⁰ De totale ontneming in cryptovaluta liep in 2021 op naar bijna 35 miljoen euro, terwijl dat een jaar ervoor nog maar 8 miljoen was en in 2019 slechts 1 miljoen.⁵¹

Zoals ook vorig jaar in het algemeen veiligheidsbeeld vermeld zijn malafide bedrijvigheid en vrijplaatsen belangrijke fenomenen die naar voren komen in de lokale ondermijningsbeelden van het RIEC van 2020 en dit is in 2021 nog steeds van toepassing.⁵² Vooral de horeca lijkt veelvuldig te worden gebruikt voor ondermijning; zowel als locatie om 'zaken te doen' als een manier om geld mee wit te wassen. Ook zijn bedrijventerreinen, bedrijfsverzamelgebouwen, afgelegen plekken zoals parkeerplaatsen en woonwagenterreinen locaties waar risicovolle bedrijvigheid plaatsvindt. Binnen dit fenomeen blijft de automotivebranche een belangrijk aandachtspunt.

Excessief geweld

Excessief geweld is (de bedreiging met) instrumenteel extreem geweld, toegepast tegen personen en goederen, gepleegd met een zwaar gewelddoel door meerdere personen of vanuit een crimineel netwerk. Dit met als oogmerk winstbejag en/of het in stand houden of verwerven van een machtspositie. Excessief geweld, zoals bedreigingen, mishandelingen, ontvoeringen en liquidaties, zijn vaak het gevolg van conflicten in de drugs wereld.

Geen liquidaties in 2021, wel dreiging

Landelijk gezien is ongeveer één op de tien slachtoffers van moord of doodslag gerelateerd aan het criminele circuit.⁵³ De impact van deze moorden op de samenleving is vaak groot. In de Eenheid Den Haag zijn in 2021 geen slachtoffers bekend van moord of doodslag binnen het criminele circuit. Elders in Nederland hebben wel liquidaties plaatsgevonden waarbij ook criminelen vanuit Den Haag bij betrokken zijn. Het bekendste slachtoffer in 2021 was Peter R. de Vries. De verdachten werden kort na de aanslag in de Eenheid Den Haag aangehouden. Het is daarmee niet uitgesloten dat liquidaties in de toekomst ook in deze eenheid plaatsvinden. En hoewel er geen dodelijke slachtoffers bekend zijn binnen de Eenheid Den Haag, vinden er wel steeds meer bedreigingen plaats in en vanuit het criminele circuit, met ook steeds zwaardere methodes. Vorig jaar is in het algemeen veiligheidsbeeld het scenario geschetst dat door de verdere vermenging van drugsmarkten, de verharding in het criminele circuit en de capaciteitsproblemen bij de politie en justitie een mogelijke toename plaats gaat vinden van het vuurwapengeweld.⁵⁴ Dit is nog niet terug te zien in de cijfers rondom liquidaties, maar er zijn wel meer incidenten waar explosies of ontploffingen zijn geweest (van 3 in 2020 naar 7 in 2021), deze hebben plaatsgevonden in de gemeenten Den Haag (3), Alphen aan den Rijn (2), Rijswijk en Nieuwkoop. Waar dat bekend was, hadden deze incidenten veelal te maken met dreigingen vanuit het criminele circuit, gerelateerd aan drugs.

Illegale vuurwapenhandel

In de Eenheid Den Haag is nog weinig zicht op de illegale vuurwapenhandel, maar landelijk is er wel

een algemeen beeld op de aard van de illegale vuurwapenhandel. Vuurwapenhandel is vaak een nevenactiviteit van drugshandel, waarbij drugs kunnen worden ingezet als betaalmiddel voor wapens. De Balkan is het voornaamste brongebied van vuurwapens en explosieven. Het is voorstelbaar dat op termijn een deel van de wapens die wordt geleverd aan Oekraïne op illegale wijze weer verhandeld zal worden en in Nederland op kan duiken. Er wordt op diverse manieren gesmokkeld en online marktplaatsen zijn volop aanwezig. Het vrij verkeer van mensen en goederen binnen Europa maakt het vrij eenvoudig om wapens Nederland in te smokkelen. De tussenhandel van vuurwapens vindt vaak plaats door woonwageneigenaren, OMG's, criminele jeugdgroepen en Oost-Europese criminele groeperingen. Er is sprake van een relatief kleine groep vuurwapenhandelaars die elkaar (in)direct kennen.⁵⁵

In 2021 zijn in de Eenheid Den Haag 331 vuurwapens in beslag genomen (in lijn met de vorige jaren). De aanname was dat wapens die Nederland binnenkwamen, bedoeld waren voor eigen gebruik. Sinds 2018 zijn er echter diverse zaken bekend waar Nederland juist als doorvoerland fungeert. Dit kan erop duiden dat naast drugshandel, Nederlandse CSV's ook handelen in illegale vuurwapens. Op 24 maart 2022 werd in Alphen aan den Rijn een grote wapenvondst gedaan. Er werden in een schuur 22 handvuurwapens, 22 automatische wapens en vier bazooka's gevonden.

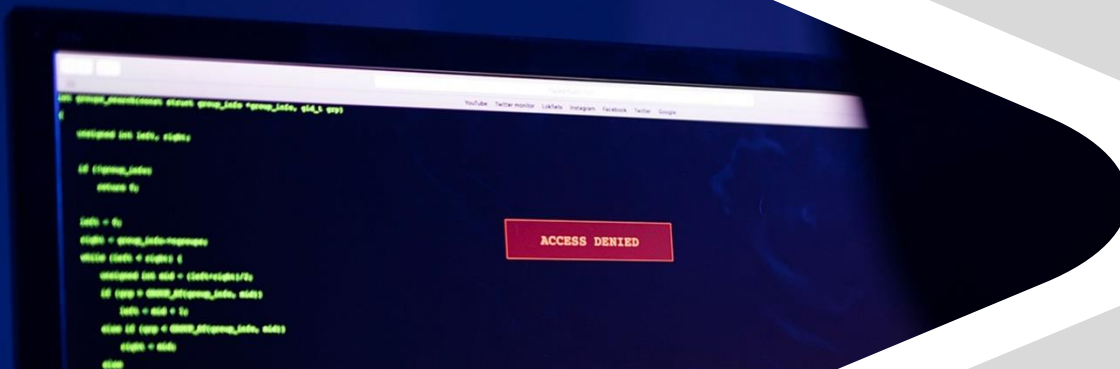
Druk op het stelsel bewaken en beveiligen

De druk op het stelsel bewaken en beveiligen is onverminderd hoog. Het rapport van commissie Bos beoordeelt dat de zaken in het stelsel bewaken en beveiligen de afgelopen jaren complexer, langduriger en extremer in omvang zijn geworden. De maatschappelijke verwachting neigt steeds meer naar risico-uitsluiting. Het aantal personen en objecten dat momenteel voor langere tijd en intensief bewaakt en beveiligd moet worden, is alleen maar toegenomen. Deze dreigingen zullen volgens de commissie aan blijven en wellicht zelfs toenemen.⁵⁶

Aan de ene kant zijn er de dreigingen vanuit de maatschappelijke onrust, die alleen maar groter zijn geworden sinds Covid-19. Er is steeds minder vertrouwen in de overheid, wat in sommige gevallen leidt tot intimidatie van en agressie tegen onder andere politici, bestuurders, medici, wetenschappers en journalisten.⁵⁷ Het internet biedt de mogelijkheid om anoniem of in verscholen in een grotere menigte bedreigingen te uiten. Het inschatten van een dreiging is complexer, omdat de dreiging niet alleen meer hoeft te komen vanuit de dreiger zelf maar de dreiger anderen kan aanzetten om de bedreiging uit te voeren. Verwacht wordt dat de druk vanuit de maatschappelijke onrust minder groot gaat worden, nu de coronamaatregelen zijn geschrapt.

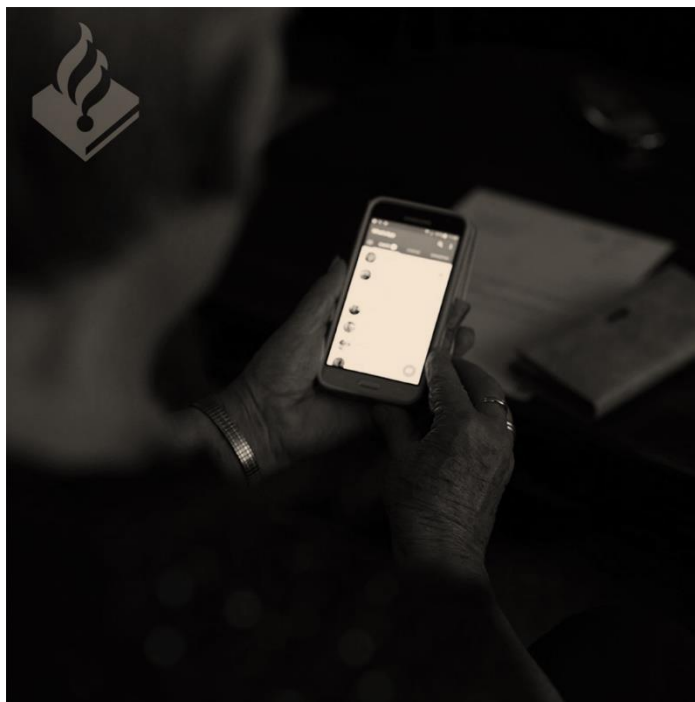
Aan de andere kant zijn er de dreigingen vanuit het criminele circuit, waar al jaren een toenemende verharding zichtbaar is. Het gemak waarmee wordt gegrepen naar extreme middelen, zoals het beschieten van een woning of het neerleggen van een granaat, valt op. Daarnaast lijkt doelwitsubstitutie⁵⁸ (steeds) gangbaarder te zijn. Nog niet eerder is een groep zo groot als in het Marengo- en Eris-proces beveiligd. Het rapport van commissie Bos schat in dat dit geen incidenten betreffen, maar een nieuwe realiteit waar rekening mee gehouden moet worden. Er is steeds meer opsporingsinformatie beschikbaar en de verwachting van de commissie is dat daardoor het aantal zware rechtszaken tegen CSV's zal toenemen en daarmee ook het aantal te bewaken personen.

Online criminaliteit

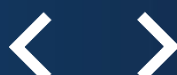
Nederland heeft een zeer goed ontwikkelde digitale infrastructuur waar op vele verschillende manieren en in toenemende mate gebruik van wordt gemaakt. Dit is ook zichtbaar in de criminaliteitscijfers binnen de Eenheid Den Haag. In het eerste hoofdstuk werd al beschreven dat inmiddels ongeveer evenveel mensen slachtoffer worden van online criminaliteit als van traditionele delicten. Dit hoofdstuk gaat dieper in op het online deel.

Online fraude

Cyberafpersing en
chantage

Cryptovaluta

Online fraude

Online fraude kent vele gezichten

De verschijningsvormen van online fraude zijn uiteenlopend. Veelvoorkomende vormen van online fraude waarmee de politie dagelijks te maken krijgt zijn: vriend-in-noodfraude, fraude met online handel, fraude met bankgegevens / internetbankieren, misbruik van accounts voor het doen van bestellingen en helpdeskfraude.

Bij voornoemde vormen van online fraude kan sprake zijn van cybercrime in enge zin (ICT is zowel doel als het middel) en/of van gedigitaliseerde criminaliteit (ICT is alleen het middel). Verschijningsvormen van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit raken steeds meer verweven: in veel gevallen worden aanvallen gericht op ICT-middelen om andere delicten zoals fraude en oplichting te kunnen plegen. Zo betreffen onderliggende fenomenen steeds vaker mengvormen. Een voorbeeld is vriend-in-noodfraude waarbij de oplichter zich via WhatsApp voordoeft als een bekende die beweert dringend financiële hulp nodig te hebben. In de meeste gevallen maakt de oplichter gebruik van een vals WhatsApp-account op naam van de 'bekende' en is er geen sprake van hacking. Zodoende valt het thema vooral onder gedigitaliseerde criminaliteit. Maar in sommige gevallen is het WhatsApp-account van deze 'bekende' daadwerkelijk gehackt en kan worden gesproken van cybercrime.

Politiecijfers online fraude stabiliseren

In de afgelopen jaren was steeds sprake van een toename in het aantal meldingen en aangiftes over online fraude. In 2021 zien we bij de politie (na een sterke toename in 2020) voor het eerst een lichte daling van 6%: van 14.075 misdrijven in 2020 naar 13.216 misdrijven in 2021. De daling is vooral herleidbaar tot fraude via online handelsplaatsen en vriend-in-noodfraude. Fraude met online handel is met 14 procent afgenomen. Mogelijk is deze daling toe te schrijven aan de preventieve maatregelen die Marktplaats en het Landelijke Meldpunt Internetoplichting (LMIO) in 2021 hebben genomen. Vriend-in-noodfraude is met name in het laatste kwartaal van 2021 afgenomen. Dit kan een gevolg zijn van de diverse bewustwordingscampagnes waardoor burgers alerter zijn geworden. De belangrijkste vormen van

fraude en oplichting met een cybercrimecomponent zijn fraude met bankgegevens/internetbankieren (59%), het misbruiken van accounts voor het doen van bestellingen (10%) en zogenaamde helpdeskfraude (9%).⁵⁹ Bij deze top 3 is in de Eenheid Den Haag in 2021 nog wel sprake van een toename, maar de groei is afgevlakt.

Politiecijfers geven een beperkt beeld

Hoewel we binnen de Eenheid Den Haag in 2021 (en het eerste kwartaal van 2022) een daling zagen van registraties van online fraude, zag de Fraudehelpdesk op landelijk niveau juist een forse stijging van het aantal meldingen over online fraude van 350.000 meldingen in 2020 naar 530.000 meldingen in 2021.⁶⁰ De Fraudehelpdesk meldt dat de toename vooral voor het aantal meldingen over frauduleuze online aan- en verkoopfraude geldt. Ook de Veiligheidsmonitor 2021⁶¹ laat op landelijk niveau een aanhoudende stijgende tendens van slachtofferschap van online criminaliteit zien. Uit de Veiligheidsmonitor 2021 blijkt tevens dat op landelijk niveau 47 procent van de slachtoffers van online criminaliteit melding doet bij een instantie (bijvoorbeeld bank, politie, Fraudehelpdesk). Slechts 19% doet aangifte bij de politie. Uit een recente studie van de Universiteit Twente⁶² blijkt dat bij slechts 12 procent van de fraudegevallen slachtoffers contact opnemen met de politie. Bedrijven doen nog minder vaak aangifte/melding van online criminaliteit.⁶³ Slechts 4 procent van de respondenten uit het bedrijfsleven doet aangifte en 2 procent doet melding bij de politie. Voor de lage aangifte- en meldingsbereidheid zijn diverse redenen aan te wijzen. Zo lossen burgers en ondernemers het vaak zelf op met bijvoorbeeld de bank en is de verwachting dat de politie de zaak toch niet zal oppakken.⁶⁴ Bij bedrijven speelt angst voor reputatieschade tevens een rol.⁶⁵

Kenmerken slachtoffers divers

De kenmerken van slachtoffers zijn divers en variëren sterk per delictscategorie. Zo zijn de melders of aangevers van fraude / oplichting met een cybercomponent in 2021 relatief vaak mannen boven de 65 jaar. Te denken valt aan de Modus Operandi bankhelpdeskfraude die vooral ouderen raakt. De variant 'helpdeskfraude overheid' blijkt⁶⁶ juist veel slachtoffers onder jonge mensen van buitenlandse komaf te maken. Vaak gaat het om internationale studenten en expats die in één van de grote steden wonen.

Een reden hiervoor is dat de oplichters vaak Engelssprekend zijn. De meeste slachtoffers van fraude met online handel zijn mannen en vrouwen tussen de 18 en 54 jaar. Bij vriend-in-noodfraude gaat het vooral om vrouwen tussen de 55-64 jaar. Voorgenoemde politiecijfers sluiten redelijk aan bij de landelijke bevindingen uit de Veiligheidsmonitor 2021. Hieruit blijkt dat 25- tot 65-jarigen het vaakst slachtoffer worden van aankoopfraude en fraude in het betalingsverkeer. Phishing, denk aan betaallinkfraude, treft de 65-plussers het vaakst.⁶⁷

Verdachten van online fraude zijn meestal jongvolwassenen

In 2021 waren ruim 150 verdachten, die wonen binnen de Eenheid Den Haag, betrokken bij fraude/oplichting met een cybercrimecomponent. De verdachten zijn overwegend jongvolwassenen tussen de 18 en 24 jaar (41 procent). In ruim 80 procent van de gevallen is de verdachte betrokken bij een misdrijf met een slachtoffer buiten de Eenheid Den Haag. Er zijn steeds meer aanwijzingen dat criminele jeugdgroepen betrokken zijn bij online fraudedelicten. Zo zijn verbanden gevonden tussen phishingpanel⁶⁸-verkopers en leden van criminele jeugdgroepen binnen de Eenheid Den Haag. Ook zouden leden van deze criminele jeugdgroepen zich in België bezighouden met fraude en oplichting. Daarnaast worden (leden van) drillrapgroepen in verband gebracht met cybercrime. In de rapteksten wordt verwezen naar delicten als vriend-in-noodfraude, aan- en verkoopfraude en phishing.⁶⁹ Bovenstaande past in de trend dat daders van traditionele vormen van criminaliteit hun werkveld verplaatsen naar/uitbreiden met online criminaliteit.

Online fraude blijft een omvangrijk probleem

Hoewel de piek in de politiecijfers over online fraude bereikt lijkt zijn, blijft het niveau van meldingen en aangiften over online fraude onverminderd hoog. Volgens andere bronnen zoals de Fraudehulpdesk en de Veiligheidsmonitor is de stijgende tendens nog niet voorbij. Hierdoor valt niet uit te sluiten dat online fraude de komende jaren nog verder zal toenemen. Online fraude blijft een aantrekkelijk verdienmodel om op een relatief eenvoudige wijze snel geld te verdienen. Het ophelderingspercentage van online criminaliteit ligt relatief laag. De verwachting is dat online fraude ook na de coronacrisis omvangrijk zal blijven. Nu al zien we in de veiligheidsmonitor dat ongeveer evenveel mensen slachtoffer zijn van online

criminaliteit als van de traditionele delicten. Zorgen over de betrokkenheid van jeugd bij cybercrime blijven bestaan.

Cyberafpersing en chantage

In 2021 heeft 5 procent van de meldingen en aangiften met betrekking tot cybercrime binnen de Eenheid Den Haag betrekking op afpersing en chantage. In de meeste gevallen gaat het om sextortion, dat wil zeggen afpersing met een seksueel getinte foto of video van het slachtoffer. Een andere vorm is ransomware, waarbij criminelen computersystemen blokkeren of meerdere bestanden op de computer versleutelen. Vaak moet het slachtoffer een bedrag in virtuele valuta, zoals bitcoins, betalen om weer toegang te krijgen tot de computersystemen en databestanden.

Ransomware-aanvallen worden gericht en doeltreffender

Aanvallers verrichten tegenwoordig meer maatwerk om tot maximaal financieel gewin te komen.⁷⁰ Steeds vaker worden grote organisaties getroffen die vermogend zijn, beschikken over hoogwaardige kennis en data of verantwoordelijk zijn voor vitale processen. Voorbeelden hiervan zijn overheidsinstellingen, de gezondheidszorg en het onderwijs. Verder maken aanvallers steeds vaker gebruik van kwetsbaarheden in de leveranciersketens.⁷¹ Tot slot zetten aanvallers tegenwoordig extra pressiemiddelen in.⁷² Naast het versleutelen van data en systemen, wordt nu ook data gestolen en bedreigd deze te openbaren. Hierdoor gaan tegenwoordig ransomware-aanvallen regelmatig gepaard met datalekken. Een voorbeeld is het communicatie-technologiebedrijf Abiom dat begin december 2021 het slachtoffer werd van een ransomware-aanval. Abiom is leverancier voor onder andere de Nationale Politie, Defensie en de Belastingdienst. Bij deze aanval hebben de aanvallers de verkregen data online gepubliceerd, waaronder de data van de ketenpartners.⁷³ Verwacht wordt dat economische continuïteit steeds vaker verstoord zal worden door ransomware-aanvallen op organisaties. Vanwege het succesvolle verdienmodel zullen ransomware-aanvallen blijven evolueren en doeltreffender worden. Dit kan een groot effect hebben op het functioneren van organisaties en zelfs de gehele maatschappij raken.

Sextortion

Na een toename in 2020 is in de Eenheid Den Haag het aantal meldingen en aangiften over sextortion in 2021 verder gestegen naar 123 meldingen en aangiften. Uit het Actueel Beeld Sextortion 2021⁷⁴ blijkt dat landelijk sprake is van een toename die in verband kan worden gebracht met de coronamaatregelen. De aantallen pieken vooral in de lockdownmaanden, waarschijnlijk omdat er in die maanden simpelweg meer gelegenheid was voor dit soort criminaliteit. Sextortion heeft veel impact op het slachtoffer. De psychische en emotionele schade die het online delict kan aanrichten, valt te vergelijken met fysiek seksueel geweld.⁷⁵ Uit het onderzoek van Gaarhuis⁷⁶ blijkt dat binnen de Eenheid Den Haag de verdachtengroep voornamelijk bestaat uit mannen in de leeftijdscategorieën tussen de 12 en 23 jaar. Jeugdige daders ontlenen sociale status aan het ontvangen van naaktfoto's, het verdienen van geld en het onderdeel uitmaken van een criminele groep.

Cryptovaluta

Cryptovaluta blijven aan populariteit winnen als alternatief betaalmiddel of als vorm van investering. Een keerzijde is dat cryptovaluta ook zeer aantrekkelijk zijn voor cybercriminelen vanwege de ongereguleerde en de semi-anonieme aard. Cryptovaluta kunnen worden gebruikt als hulpmiddel of doelwit bij het faciliteren van cybercriminaliteit, inclusief het witwassen van geld, cyberafpersing, phishing, hacking, online fraude en andere financiële misdrijven zoals beleggingsfraude. Wereldwijd wordt in de afgelopen jaren een toename in frequentie en omvang van fraude met cryptovaluta gesignaleerd.⁷⁷ Binnen de Eenheid Den Haag komt in 2021 diefstal van cryptomunten steeds vaker voor (van 10 gevallen in 2020 naar 86 in 2021). Vaak wordt via phishing de cryptowallet⁷⁸ waarin de cryptovaluta van het slachtoffer staan gehackt. Datalekken bij cryptoplatforms als LiteBit en Ledger, waardoor de gegevens van gebruikers op straat kwamen te liggen, hebben de diefstal van cryptovaluta vergemakkelijkt. De integrale aanpak van fraude met bankgegevens/internetbankieren krijgt steeds meer vorm. Hierdoor is het denkbaar dat oplichters die zich nu bezighouden met fraude met bankgegevens/internetbankieren zich in de toekomst meer gaan richten op fraude met cryptovaluta (diefstal cryptomunten, beleggingsfraude, fraude met NFT's).

Jeugd

Jeugdcriminaliteit is een breed thema dat veel overlap heeft met voorgaande hoofdstukken. Doordat een (beperkt) deel van de jeugdige delinquenten doorgaat met het plegen van criminaliteit zijn ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit nog jaren van invloed op de veiligheidscijfers. Problematische jeugdgroepen veroorzaken overlast en plegen criminaliteit, maar ook (andere) criminele samenwerkingsverbanden zijn afhankelijk van jonge aanwas.

Ontwikkelingen algemeen

Verwachting

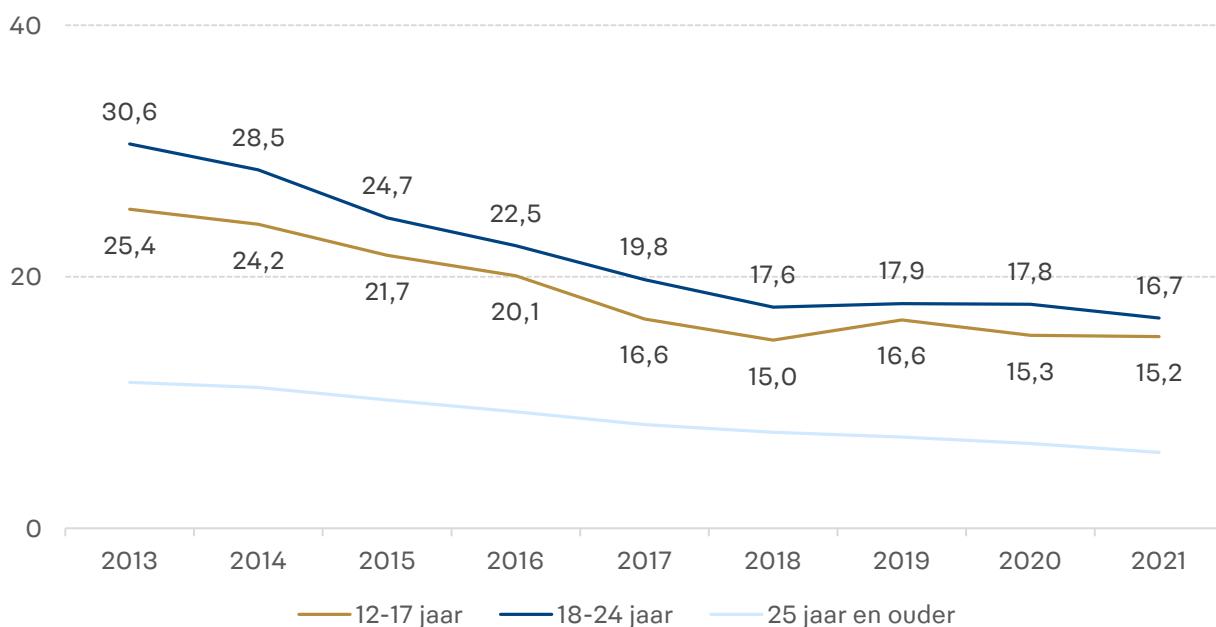

Lichte daling jeugdcriminaliteit

Uit onderstaande grafiek blijkt dat er in 2021 - na enkele jaren van stabilisering - weer een lichte daling is van jeugdcriminaliteit bij jongvolwassenen van 17,8 verdachten per 1.000 leeftijdsgenoten in 2020 naar 16,7 verdachten per 1.000 leeftijdsgenoten in 2021. Bij minderjarigen is met 15,2 verdachten per 1.000 leeftijdsgenoten in 2021 het aantal ten opzichte van 2020 redelijk stabiel gebleven (15,3).

Het aantal verdachten van 25 jaar en ouder per 1000 leeftijdsgenoten is in de afgelopen jaren wel verder gedaald. Daardoor zien we dat het aandeel jeugdige verdachten (op de totale verdachtenpopulatie) is toegenomen van 31,3% in 2018 naar 34,6% in 2021.

Grafiek 7. Aantal unieke verdachten woonachtig in de EDH per 1.000 inwoners in betreffende leeftijdsgroep

Bron: BVH/Bluespot Monitor

Minder vermogenscriminaliteit

Binnen de jeugdcriminaliteit zien wij we al gedurende een langere tijd dat het aandeel van de (traditionele) vermogensmisdrijven afneemt. In de afgelopen twee jaar zet deze trend duidelijk door bij zowel minderjarigen als jongvolwassenen. Wat betreft de high impact crimes zien we dit het sterkst naar voren komen bij diefstal uit woning (en dan het meest bij jongvolwassenen). Bij overvallen schommelen de aantallen enigszins waarbij in 2021 in zijn algemeenheid weinig verdachten in beeld zijn gekomen. Bij straatroof valt juist op dat het aandeel minderjarigen de afgelopen twee jaar hoger is.

Toename geweldsdelicten en bezit (vuur)wapens

Het aandeel geweldsmisdrijven bij minderjarige verdachten ten opzichte van het totaal aantal misdrijven met minderjarigen is verder gestegen van 22,9% in 2020 naar 25,9% in 2021. Het aandeel jongvolwassenen steeg ook van 16,1% in 2020 naar 17,7% in 2021. In 2020 zagen we echter een daling ten opzichte van de voorgaande jaren; van jarenlang stabiel rond de 20% naar 16,1% in 2020. Ook bezit (vuur)wapens blijft bij minderjarigen verder stijgen van 5,4% in 2020 naar 7,4% in 2021. Bij jongvolwassenen zie we een verdere stijging van 3,7% in 2020 naar 4,9% in 2021. Benoemd dient te worden dan bij (vuur)wapenbezit mogelijk (deels) sprake is van een registratie-effect.⁷⁹

Toename verdachte jeugd bij steekincidenten

Sinds 2019 zijn er meerdere steekincidenten geweest tussen jongeren waarbij een dodelijk slachtoffer is gevallen. Zeker de incidenten waarbij sprake is van betrokkenheid van (jonge) leden van een drillrapgroep zijn uitgebreid in de pers aan de orde gekomen. Ook zijn er meerdere incidenten geweest waarbij jongeren uit diverse groepen elkaar achterna hebben gezeten met messen en machetes. Beelden van deze incidenten worden vaak snel geplaatst op de onder jongeren veel gebruikte sociale media. In tegenstelling tot het beeld in de media zijn de drillrapgroepen niet de hoofverantwoordelijken voor het toegenomen aantal mes-/steekincidenten in de eenheid. De incidenten passen wel in de meerjarige trend.

Sinds 2017 is het aantal mes-/steekincidenten (doodslag/moord, zware mishandeling) met minimaal één verdachte in de leeftijdsgroep 12 t/m 22 jaar zowel in absolute als in relatieve zin (ten opzichte van totale verdachtenpopulatie) toegenomen. Van 37 incidenten in 2017 (22%) naar 63 incidenten in 2021 (33%). De sterkste stijging was in 2019 toen er voor het eerst meer dan 60 incidenten werden geregistreerd. Deze stijging gaat in tegen de algemene trend die van 2019 een stabilisatie en in 2021 zelfs een afname van het aantal mes-/steekincidenten met de maatschappelijke klasse doodslag/moord en zware mishandeling laat zien. Grote aantallen verdachten zijn vaak een kenmerk van mes-/steekincidenten waarbij jongeren zijn betrokken. Zo waren er in 2021 drie incidenten met gezamenlijk 29 verdachten, in heel 2021 zijn er bij 63 incidenten 122 verdachten geregistreerd. Vaak is er echter maar sprake van één daadwerkelijke dader.

Het hoge aantal verdachten komt doordat een deel van de mes-/steekincidenten plaatsvindt in groepsverband waarbij een groot deel van de betrokken personen in eerste instantie in de BVH wordt geregistreerd als verdachte. De meeste incidenten vinden plaats in de gemeente Den Haag (40-50%) met in 2020 en 2021 Zoetermeer op de tweede plaats (+/- 10%). Hoewel Delft zelf gemiddeld scoort wat betreft mes-/steekincidenten is het opvallend dat er regelmatig leden van Delftse jeugdgroepen betrokken zijn bij incidenten in Den Haag.

Van drillrapgroepen naar rivaliserende groepen

In 2018 waaide drillrap vanuit Engeland over naar Nederland. Zowel binnen als buiten de politie was er zorg over de ontwikkeling van het fenomeen van drillrapgroepen en dan in het bijzonder de positie van de jongeren en de bereidheid tot het aangaan van gewelddadige confrontaties met gebruik van wapens. In 2021 is het besef gekomen, bij zowel de politie als bij ketenpartners, dat de focus niet zozeer op drillrapgroepen moet liggen maar op rivaliserende jeugdgroepen. Drillrap wordt steeds meer gezien als katalysator dan het daadwerkelijke probleem. De online wereld waar deze jongeren zich in manifesteren biedt de mogelijkheid om zichzelf te profileren, op elkaar te reageren en elkaar uit te dagen.

Momenteel is er binnen de Eenheid Den Haag zicht op negen drillrapgroepen, waarvan vier die duidelijk naar voren komen als rivaliserende groepen. Daarbij hebben wij in 2021 diverse nieuwe groepen en afsplitsingen gezien. Niet alle nieuwe groepen die opkomen houden echter stand. Na verloop van tijd verdwijnt een deel van deze groepen weer. Hierdoor fluctueert het aantal drillgroepen door het jaar heen.

Verschuiving naar online criminaliteit

Hoewel er in 2021 met name bij jeugdige verdachten een duidelijke daling is van het aantal verdachten van cybercrime/gedigitaliseerde fraude, zien we op de langere termijn een toenemende betrokkenheid bij deze vorm van criminaliteit. Dit zien we onder meer terug bij online fraude (wat in de afgelopen jaren een vlucht heeft genomen). Maar liefst 41% van de verdachten in 2021 is tussen de 18 en 24 jaar. Daarbij lijkt er ook in toenemende mate betrokkenheid van criminele jeugdgroepen te zijn. Verder zien we bij sextortion dat veelal jeugdigen (12-18 en 18-23 jaar) zowel verdachte als slachtoffer zijn.

Toename belediging en (overige) misdrijven tegen het openbaar gezag

Hoewel het kleinere absolute aantallen betreft, is noemenswaardig dat er sprake is van een stijging van jeugdigen die verdachte zijn bij belediging en (overige) misdrijven tegen het openbaar gezag. Bij belediging gaat het voor een substantieel deel om beledigingen van het openbaar gezag/een (politie)ambtenaar. Het aantal jongvolwassen verdachten van belediging is toegenomen van 250 in 2019 naar 304 in 2021. Het aantal minderjarige verdachten van belediging is toegenomen van 112 in 2019 naar 132 in 2021. Misdrijven tegen het openbaar gezag betreffen het niet voldoen aan ambtelijk bevel/vordering, wederspanning en overige misdrijven tegen het openbaar gezag. Bij jongvolwassenen zit de grootste toename bij misdrijven tegen het openbaar gezag: van 114 in 2019 naar 326 in 2021. Het aantal minderjarige verdachten van deze typen misdrijven is toegenomen van 41 in 2019 naar 90 in 2020 en vervolgens weer gedaald naar 56 in 2021.

Zorgen omtrent betrokkenheid drugscriminaliteit

Jeugd raakt steeds sneller verstrikt in de drugshandel. Waar vroeger jeugdigen steeds een kleine stap zetten in hun criminele carrière, gaat dat tegenwoordig veel sneller. Oudere jeugd ronselt jongere kinderen en zet zelf sneller de stap naar zware criminaliteit. In 2020 en 2021 zien we meer jongeren als verdachte voor drugshandel naar voren komen als de jaren daarvoor en dit zien we vooral bij jongvolwassenen. Daarbij moeten we er rekening mee houden dat drugscriminaliteit een groot dark number kent. Het aantal jongvolwassen verdachten is toegenomen van 132 in 2018 naar 228 in 2020 en 194 in 2021. Bij minderjarigen gaat het om kleinere aantallen maar is het aantal toegenomen van 20 in 2018 naar 38 in 2020 en 33 in 2021. In het bijzonder zijn binnen de Eenheid Den Haag uithalers van cocaïne in beeld, waarvan meer dan de helft jonger is dan 25 jaar. Van de jonge uithalers die bekend zijn, zijn ook meerdere jongeren aangesloten bij een criminele jeugdgroep.

In opdracht van het RIEC hebben de bureaus Beke, Broekhuizen en Bervoets onderzoek gedaan naar de jonge aanwas bij de georganiseerde drugscriminaliteit in regio Den Haag.⁸⁰ Het doel was de aard en omvang in kaart te brengen, het proces te schetsen hoe jongeren bij deze vorm van criminaliteit betrokken kunnen raken, alsook hoe die betrokkenheid kan worden voorkomen. Daarbij

zijn er netwerken geconstrueerd voor de gemeenten Den Haag, Delft en Noordwijk. In de eerste plaats bleek uit dit onderzoek dat 2% van de geregistreerde verdachten gerelateerd aan drugscriminaliteit in de Eenheid Den Haag gerekend kan worden tot jonge aanwas (jongeren tot en met 17 jaar die lokaal actief zijn) en 10% als rising stars (jongeren tussen de 18 en 21 jaar die lokaal of regionaal crimineel actief zijn). De politieregistraties laten een aantal buurten zien waar naar verhouding veel drugscriminaliteit plaatsvindt. Dit gaat om buurten met relatief veel mensen met een lage sociaaleconomische status. Uit de geconstrueerde netwerken voor drie steden blijken de jonge aanwas en rising stars soms niet – maar vaker wel – deel uit te maken van problematische jeugdgroepen zoals de politie die heeft geregistreerd. Deze groepen houden zich niet uitsluitend met drugscriminaliteit bezig, maar ook met andere vormen van criminaliteit.

Verder blijkt uit het onderzoek dat jongeren veelal geleidelijk verstrikt raken in de drugscriminaliteit; van directe werving van kwetsbare jongeren of via familiebanden is soms ook sprake. De pushfactoren – voedingsbodems – voor het betrokken raken bij de drugscriminaliteit zijn vergelijkbaar met die van gewone (niet-drugs) criminaliteit en spelen zich af op individueel en gezinsniveau. Sommige pullfactoren, met name het snelle (en vele) geld, lijken drugsspecifiek te zijn.

Kwetsbare jongeren slachtoffer criminele uitbuiting

In de afgelopen jaren zijn de zorgen over criminele uitbuiting in Nederland steeds verder toegenomen. Hoewel er tot op heden weinig onderzoek is gedaan naar dit fenomeen, blijkt uit onderzoek onder hulpverleners in de gemeente Rotterdam⁸¹ en onderzoek op scholen⁸² dat dit een serieus probleem is en dat jongeren een kwetsbare groep zijn. Zoals is aangegeven in het onderzoek van de gemeente Rotterdam is bij slachtoffers vaak sprake van een (zeer) kwetsbare achtergrond, zoals een jonge leeftijd, een licht verstandelijke beperking, schuldenproblematiek of het opgroeien binnen een disfunctioneel gezin. Zij verkeren vaak in een grote mate van afhankelijkheid van de dader en/of kunnen het overzicht van hun handelen niet goed inschatten. Kwetsbare jongeren worden in de wijk, maar ook via sociale media, actief benaderd door criminelen, waarbij het ook kan voorkomen dat geweld wordt gebruikt.

Uit het onderzoek blijkt dat eerstelijns professionals met name in contact komen met (vermoedelijke) slachtoffers die worden gedwongen tot het plegen van financiële delicten, zogenoemde katvangers en geldezels. Het gedwongen vervaardigen, uithalen, vervoeren of verhandelen van drugs is het meest genoemde niet-financiële delict waartoe slachtoffers in Rotterdam worden gedwongen. Een andere zorgelijke bevinding is dat 40% van de eerstelijns professionals in dit onderzoek aangeeft in aanraking te zijn gekomen met (vermoedelijke) slachtoffers die zowel seksueel als crimineel zijn uitgebuit.

Verwachtingen

De verwachting is dat de lang termijnverschuiving waarbij jongeren verhoudingsgewijs minder naar voren komen als verdachte voor vermogenscriminaliteit en vaker voor online criminaliteit en handel in harddrugs zich zal doorzetten. Zo heeft online criminaliteit de afgelopen jaren een vlucht genomen, zijn de drempels lager geworden om in te stappen in deze vorm van criminaliteit en is de pakkans relatief laag. We zien soortgelijke mechanismen met betrekking tot de handel in harddrugs. Wat betreft enkele ontwikkelingen waarbij we jeugd meer zien met betrekking tot geweld (gelet op mes- en steekincidenten, straatroven en geweld in het algemeen) is op dit moment lastig in te schatten hoe dit zich verder zal ontwikkelen.

Zowel de jeugd in zijn algemeenheid als de jeugd uit problematische jeugdgroepen zijn verder steeds meer online te vinden. Daarbij zien we ook meer dat rivaliserende jeugdgroepen elkaar online uitdagen of 'dissen'. De online kanalen waar zij zich op manifesteren zijn deels openbaar en toegankelijk en deels niet, daarbij verschuiven ze steeds naar andere kanalen. Wat het steeds lastiger maakt om de samenstelling, aard en omvang van problematische jeugdgroepen inzichtelijk te maken. Indien de samenleving meer open gaat is de verwachting dat de omvang van de jeugdoverlast normaliseert. Echter dient rekening gehouden te worden met de aankomende zomermaanden waarbij jongeren weer meer buiten zullen komen. Dit zal leiden tot meer overlast. In deze periode telt mee in hoeverre jongeren uit landen zoals Marokko

de mogelijkheid hebben – gelet op het coronabeleid in deze landen - om op vakantie te gaan naar het land van herkomst.

Personen met verward gedrag

Personen met verward gedrag zijn *'mensen die de grip op hun leven (dreigen te) verliezen, waardoor het risico aanwezig is dat zij zichzelf of anderen schade berokkenen'*.⁸³ Deze mensen hebben in de eerste plaats hulp nodig maar in toenemende mate hebben wij als politie met deze doelgroep te maken. Soms omdat zij (ernstige) delicten plegen, soms omdat ze overlast veroorzaken, maar vaak ook omdat de politie op dat moment de enige beschikbare organisatie is.

Personen met verward gedrag

Toename incidenten personen met verward gedrag zet door

Het aantal incidenten met personen met verward gedrag neemt al jaren toe. Ook in 2021 en het eerste kwartaal van 2022 ziet de politie dat de toename doorzet. Landelijk was in 2021 sprake van een toename van +11% in het aantal incidenten (van 117.250 naar 130.194). Binnen de Eenheid Den Haag was een nog grotere toename zichtbaar. Het aantal incidenten steeg van bijna 13.000 incidenten in 2020 naar ruim 15.800 incidenten in 2021 (ruim 22%).⁸⁴ In het eerste kwartaal van 2022 is het aantal incidenten nog eens 31% hoger dan het eerste kwartaal van 2022. Een deel van de grotere toename in de Eenheid Den Haag wordt waarschijnlijk veroorzaakt door een registratie-effect. De oorzaak hiervan is te vinden in de werkzaamheden die het Regionaal Service Centrum van de Eenheid Den Haag verricht op de telefonische afhandeling en registratie van een deel van de binnenkomende E33-meldingen.

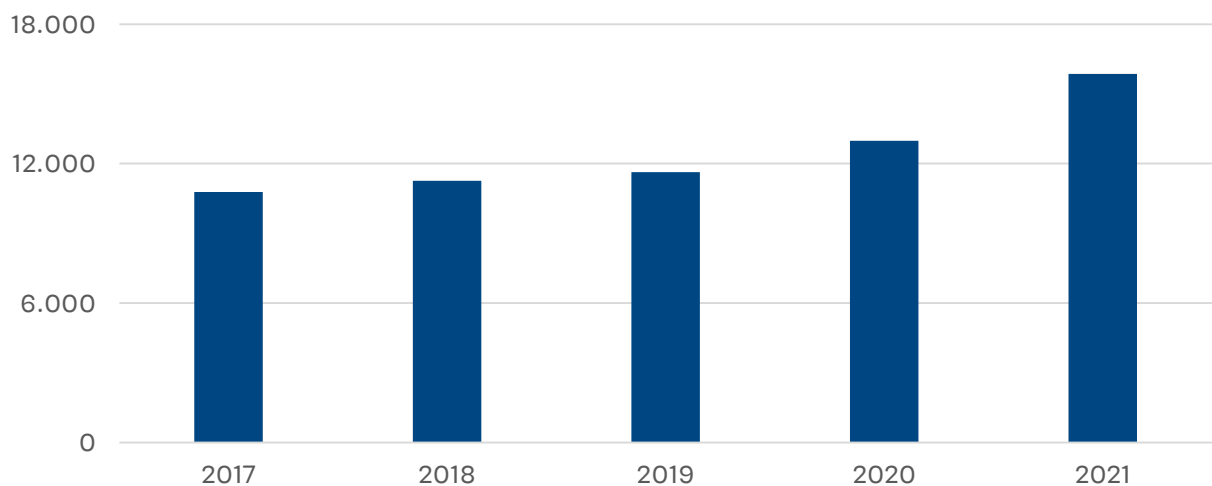
Naast een structurele jaarlijkse stijging van het aantal incidenten, zien we jaarlijks ook een lichte toename in het aantal unieke personen die in de rol hulpbehoevend worden geregistreerd. En hoewel jaarlijks de meeste personen (70 tot 75%) slechts een maal als hulpbehoevend wordt vastgelegd, zien we ook dat de groep personen met herhaald verward gedrag groeit. De inzet op het thema vergt veel tijd en capaciteit van de politie en alle

inspanningen van politie en (zorg)partners ten spijt, is er ook voor het komende jaar nog geen zicht op een afname in de cijfers.

Meerdere verklaringen voor toename incidenten personen met verward gedrag

Het is lastig een eenduidige verklaring te geven voor de toename van het aantal incidenten. Het is aannemelijk dat meerdere oorzaken een rol spelen. Corona en de daarop volgende maatregelen hebben op meerdere vlakken een belangrijke rol gespeeld in de toename. Het is niet vreemd te veronderstellen dat de impact van de crisis het grootst is geweest op de toch al kwetsbare groepen in onze samenleving. De verminderde face-to-face zorg, uitgestelde zorg en de negatieve invloed van de diverse coronamaatregelen op werk en dagbesteding lijken een grote rol te hebben gespeeld. Daarnaast gaat psychische problematiek, zoals depressie, vaak gepaard met een vermindering van het aantal sociale contacten.⁸⁵ Dat de diverse lockdowns hierop van invloed zijn geweest is dus niet ondenkbaar. Maar ook het beddentekort binnen de ggz-instellingen⁸⁶, de personeelstekorten en hoge wachttijden in de GGZ⁸⁷, bezuinigingen in de zorg en de personeelstekorten bij zowel zorg als politie zijn zeer waarschijnlijk van invloed op de stijgende cijfers.

Grafiek 8. Ontwikkeling aantal registraties 'overlast door verward/overspannen persoon' (E33) binnen de Eenheid Den Haag 2017-2021

Bron: BVH/ BVI (Kubus Bluespot Basisproces Stuur)

* Personen die verward gedrag vertonen komen niet alleen voor in de E33-registraties, maar bijvoorbeeld ook bij 'poging zelfdoding' (E14) en 'overlast zwervers' (E41).

Einde coronapandemie wil niet zeggen dat alle problemen achter de rug zijn

Nu het einde van de coronapandemie eindelijk in zicht lijkt, wil dit nog niet zeggen dat alle problemen achter ons liggen. Mensen zullen de komende jaren wellicht op het gebied van (lichamelijke en psychische) gezondheid, onderwijs, arbeid en inkomen nog geconfronteerd worden met de nadelige gevolgen van de pandemie. Ook de huidige oorlog in de Oekraïne zal mogelijk zorgen voor een toestroom van vluchtelingen, ook naar ons land. De druk op toch al kwetsbare personen en wijken zal toenemen. Integraal werken aan doelen, acties en resultaten is hierbij van zeer groot belang. De noodzaak van samenwerking met lokale (zorg)partners om te komen tot een goedwerkende aanpak blijft ook in aankomende jaren groot. Snelle en doeltreffende hulp van de zorgpartners kan in sommige gevallen escalatie en zo het ontstaan van een veiligheidsprobleem voorkomen en zal naar verwachting een dempend effect hebben op de aantallen incidenten van overlast. In gevallen van acuut onveilige situaties, kan de politie die beëindigen en bij agressie kunnen wij optreden ter beveiliging van hulpverleners en anderen.

Concentraties

Per 1.000 inwoners zijn de meeste incidenten E33 zichtbaar in de basisteams Jan Hendrikstraat (23,0), Hoefkade (16,4), Loosduinen (13,9), Scheveningen (13,1), Zuiderpark (12,5), Leiden-Midden (12,1) en Delft (10,9). Deze gebieden blijven jaarlijks naar voren komen doordat er sprake is van een winkel-/uitgaanscentrum met een aanzuigende werking op personen met verward gedrag of omdat er relatief veel opvangvoorzieningen gesitueerd zijn voor mensen met psychische problematiek. Op wijkniveau zien we met name de meer kwetsbare wijken in beeld, zoals het Laakkwartier, Bouwlust en Vrederust, Morgenstond, Transvaalkwartier en Schildersbuurt. Wijken die voor een groot deel gekenmerkt worden door veel sociaaleconomische achterstanden. De grootste procentuele toename van incidenten per basisteam zien we in Waddinxveen/Zuidplas (+94%; van 251 naar 487 incidenten), basisteam De Heemstraat (+56%; van 265 naar 413 incidenten), basisteam Leiden-Noord (+51%; van 427 naar 644 incidenten), basisteam Wassenaar (+48%; van 96 naar 142 incidenten) en basisteam Gouda (+47%; van 648 naar 953 incidenten). Een verklaring voor deze lokale toenames is niet direct te geven.

Incidenten (ernstig) geweld en regelmatig agressie en geweld tegen politie met GDPA als gevolg

Veruit de meeste incidenten omtrent personen met verward gedrag hebben betrekking op zorgproblemen waarbij er geen sprake is van enige gevaarstelling of agressie.⁸⁸ Toch heeft de politie in haar werk dagelijks te maken met personen die een risico kunnen vormen voor de veiligheid van anderen of voor zichzelf.⁸⁹

Op het gebied van geweld wordt al langere tijd beschreven dat de indruk bestaat dat de ernst van de incidenten waarbij personen met verward gedrag betrokken zijn, toeneemt. Uit een eerdere enquête in 2020⁹⁰ onder 1.000 politieambtenaren kwam reeds naar voren dat zij regelmatig te maken hebben met agressie en geweld door mensen uit de doelgroep. Regelmatig zien agenten zich genoodzaakt om geweld te gebruiken, hetzij fysiek geweld, hetzij door het inzetten van een gewelddadig middel, om een acuut onveilige situatie te beëindigen en een situatie weer te normaliseren. De omgang met gewelddadige personen met verward gedrag is mede de oorzaak dat recent de taser is toegevoegd aan de uitrusting van politie.⁹¹

Politie-incidenten met een fatale afloop; overgroot deel vertoonde verward gedrag

Bureau Beke deed afgelopen jaar in opdracht van de politie en de Rijksrecherche onderzoek naar politie-incidenten met een fatale afloop.⁹² Voor het onderzoek werden 50 afgeronde zaken naar incidenten met dodelijke afloop in de periode van 2016 tot en met 2020 waarin de Rijksrecherche onderzoek had gedaan naar het politietoedreden, onderzocht. De conclusie van dit onderzoek was dat veel van de betrokken personen op het moment van het fatale incident de grip op hun leven kwijt waren en daarbij een groot veiligheidsrisico vormden voor zichzelf of voor hun directe omgeving, bijvoorbeeld door gewelddadig gedrag.⁹³ Bij 84% van alle betrokken personen was sprake van verward gedrag. Meer dan de helft van de personen had al eerder contact gehad met de hulpverlening en een groot deel kwam in de drie jaren voorafgaand aan het fatale incident al in contact met de politie. Als opvallend resultaat van het onderzoek wordt ook genoemd dat het aantal politiecontacten bij personen die verward gedrag vertoonden ten tijde van het incident in de 7 maanden hieraan voorafgaand significant toe nam.

Conclusie

We kunnen de toekomst niet voorspellen. Wel hebben we geprobeerd op hoofdlijnen de meest relevante trends en ontwikkelingen te beschrijven. Dit doen we vanuit de overtuiging dat een goede intelligencepositie kan helpen bij het maken van de juiste keuzes voor de toekomst. Juist als die toekomst onzeker is.

De criminaliteit neemt af en verschuift. Zeker op de iets langere termijn is de daling groot. Dit blijkt uit zowel de politiecijfers (waaronder aangiftes) als uit slachtofferenquêtes (waaronder de veiligheidsmonitor). Geografisch zijn duidelijke verschillen zichtbaar. Vooral straatroven en overvallen concentreren zich in bepaalde gebieden. Verder is er een duidelijke verschuiving zichtbaar van criminaliteit naar het digitale domein. In de laatste veiligheidsmonitor was voor het eerst het aantal mensen dat aangaf online slachtoffer te zijn geworden bijna net zo groot als het totaal van slachtoffers van alle andere bevroegde delicten.

Corona heeft duidelijk effect gehad op de politiecijfers. Zakkenrollen kelderde tijdens de lockdowns, jeugdoverlast piekte in dezelfde periodes. Op andere thema's zoals huiselijk geweld bleef het aantal tegen de verwachting in juist relatief stabiel. Algemeen is het beeld dat vooral al bestaande trends waaronder de verschuiving naar online criminaliteit zijn versneld.

Naast deze trends zijn er zorgelijke ontwikkelingen op fenomenen die minder makkelijk te meten zijn. Nederland speelt een belangrijke rol in de productie van hennep en synthetische drugs en de verwerking en het transport van cocaïne en heroïne. Dit merken we ook in de Eenheid Den Haag. Het ondermijnt de samenleving en zet de rechtsstaat onder druk. Van jonge uithalers uit onze eenheid in de havens van Rotterdam en Antwerpen tot patsergedrag in de wijken tot gevaarlijke situaties rondom drugsproductielocaties en een toename van het aantal te beveiligen personen. Dit laatste leidt tot een sterk toenemende inzet van politiemensen in het stelsel bewaken en beveiligen.

Een andere reden dat steeds meer mensen beveiliging nodig hebben is dat we te maken hebben met grensoverschrijdende uitingen van maatschappelijk ongenoegen. Artsen, politici, wetenschappers en journalisten worden bedreigd vanwege de uitvoering van hun werk. Het maatschappelijk ongenoegen neemt toe, het vertrouwen in de overheid is historisch laag. De coronamaatregelen hebben dit versterkt maar ook de toeslagenaffaire, zorgen om het klimaat en de record lange periode om tot een nieuwe coalitie te komen spelen mee. Het aantal demonstraties in de Eenheid Den Haag is toegenomen waarbij het aantal onaangekondigde demonstraties opvalt en een beperkt deel van de demonstranten eerder bereid lijkt tot het gebruik van geweld. De algehele trend op het gebied van maatschappelijk ongenoegen wordt net als vorig jaar samengevat als verharding, versnippering en verrechtsing. Daarnaast neemt de polarisatie toe, met gevaar voor radicalisering en extremisme op de flanken van het politieke spectrum en binnen het anti-overheids sentiment. De verharding leidde tot meer geweldsaanwending door de politie, onder andere bij demonstraties. Opvallend is dat het vertrouwen in de politie in de samenleving hoog blijft, maar het risico ligt in de versterking van het wantrouwen onder hen waarbij dit ontbreekt.

Ondertussen woedt in Oekraïne een oorlog die direct en indirect gevolgen heeft voor onze eenheid. Mede door de vestiging van ambassades en internationale instituties zijn internationale spanningen in onze eenheid extra zichtbaar. Prijsstijgingen en nieuwe vluchtelingenstromen kunnen leiden tot een toename van maatschappelijk ongenoegen. Daarnaast brengen deze vluchtelingenstromen een risico op uitbuiting met zich mee.

De samenleving verandert en de politie beweegt mee. Soms schuurt dat. Dit zien we onder andere in geweld door en tegen de politie en in de lage aangiftebereidheid bij online slachtofferschap. Het is niet makkelijk waakzaam en dienstbaar te zijn in een turbulente samenleving. De verwachtingen van de politie zijn hoog. In een context van een fors tekort aan politiecapaciteit en verhoogde inzet op demonstraties en bewakingstaken wordt tegelijk verwacht dat er meer aandacht komt voor ondermijning en online criminaliteit.

Door synthetische media en de wijde verspreiding van nepnieuws en complottheorieën is de waarheid niet altijd meer goed te onderscheiden of mogelijk zelfs aan relevantie aan het verliezen. Terwijl we als politie onder een vergrootglas liggen van de politiek en (sociale)media, beschermen we de vrijheid van meningsuiting en begrenzen wij wanneer daarbij de grenzen van de wet worden overschreden.

Dit vraagt veel van de mensen in de politieorganisatie die zich 24/7 inzetten voor een veiligere samenleving en het beschermen van de democratische rechtsstaat. Tegelijk stemmen de veiligheidscijfers voorzichtig positief over de ontwikkeling van de veiligheid in de Eenheid Den Haag.

Inleiding

1. Vanuit de DRIO clusters zijn in maart rapportages opgeleverd t.b.v. dit algemeen veiligheidsbeeld. Dit betreft politie interne documenten. Deze rapportage bestaat voor een belangrijk deel uit een samenvatting van deze rapportages.
2. WRR (2021) Politiefunctie in een veranderende omgeving.

Ontwikkelingen aangiftecriminaliteit en overlast

3. Alsook enkele delicten waarvan ambtenaren in functie slachtoffer worden (misdrijven tegen openbaar gezag).
4. Hierbij zijn zogenoemde haaldelicten buiten beschouwing gelaten. Dan gaat het onder meer om verkeersmisdrijven en drugs misdrijven, welke in beeld komen door controles/onderzoek door de politie. Het totaal misdrijven (inclusief haaldelicten) bedroeg in 2021: 87.292 (7% daling ten opzichte van 2020).
5. In het eerste kwartaal van 2022 zijn er 613 diefstallen uit woning tegenover 515 in het eerste kwartaal van 2021 en 1095 in dezelfde periode in 2020.
6. De aantallen van overvallen zijn meer onderhevig aan fluctuaties waarbij we in het eerste kwartaal van 2020 duidelijk meer overvallen zagen dan in het eerste kwartaal van 2022, maar in het eerste kwartaal van 2019 juist wat minder.
7. In 2019 heeft er een stelselherziening plaatsgevonden waarbij de politie een landelijke eenduidige manier van melden, registreren en beoordelen van door de politie toegepast geweld heeft doorgevoerd.
8. Er wordt een registratie opgemaakt (i.p.v. een mutatie) bij 1) gebruik van een vuurwapen 2) dood of letsel van meer dan geringe betekenis en 3) naar het oordeel van de HOvJ.
9. De Boer, H., Ferwerda, H., Kuppens, J. en Van Leiden, I. (2022, 10 februari). "Fatale Politie-incidenten". Geraadpleegd via <https://bureaubeke.nl/publicaties/fatale-politie-incidenten-2/>.
10. Met vooral in de zomermaanden ten opzichte van de zomer van 2020 meer mogelijkheden in het kader van vrije tijdsbesteding (zoals bezoek horeca en evenementen, vakanties).

Maatschappelijk ongenoegen

11. NCTV (2020b). *Fenomeenanalyse. Toename maatschappelijk ongenoegen en radicaliseringstendensen ten tijde van COVID-19*.
12. Nationale Politie (2021). *Strategische veiligheidsanalyse CTER*. Nationale Politie: Kenniscentrum CTER.
13. NCTV (2022). *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 56*.
14. NCTV (2022). *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 56*.
15. Nationale Politie (2021). *Strategische veiligheidsanalyse CTER*. Nationale Politie: Kenniscentrum CTER.
16. NCTV (2022). *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 56*.
17. Henk van Essen in het Tijdschrift voor de Politie.
18. DE LAAG-VERTROUWENSAMENLEVING De maatschappelijke impact van COVID-19 in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam & Nederland, 2021.
19. <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/82378ned?dl=1B45F>
20. NCTV (2022). *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 56*.
21. Tawheed: belangrijk salafistisch basisprincipe dat stelt dat wet- en regelgeving die niet afkomstig is van God, niet mag worden erkend. Op basis van dit principe wijzen salafisten de democratie als politiek systeem principieel af. Zie AIVD (2015): "Salafisme in Nederland: diversiteit en dynamiek," 13.
22. Al-wala wa-l-bara: belangrijk salafistisch basisprincipe dat stelt dat men afstand moet nemen van mensen die niet de juiste interpretatie van tawheed volgen. Zie AIVD (2015): "Salafisme in Nederland: diversiteit en dynamiek," 13.

Mensenhandel

23. Van Dijk, J., Cruyff, M. & van der Heijden, P. (2021). *Multiple Systems Estimation Slachtoffers Mensenhandel Nederland 2016-2019*. WODC Rapport: Tilburg University.
24. UNODC & NRM (2017). *Monitoring Target 16.2 of the United Nations Sustainable Development Goals*.
25. Persoonlijke correspondentie projectdeelnemer Lovitura J. van Rij d.d. 28 maart 2022.
26. Simons, E.I., Van Bommel, S. Noteboom, F., Van Went, D., Castelijns, H. & Van den Akker, G. (2021). *Discretie te allen tijde: Een onderzoek naar jongensslachtoffers binnen de prostitutie in Nederland*. CKM & EMP Lumens: Capelle a/d IJssel. & Van Went, D. & Castelijns, H. (2018). *Jongensprostitutie in beeld. Projectrapportage 2015-2017*. EMP Lumens: Eindhoven.
27. Informatierapport EMM (2022). *De betrokkenheid van Chinezen bij mensenhandel en mensensmokkel in Nederland*.
28. Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel geweld tegen kinderen (2020). *Dadermonitor mensenhandel 2015-2019*. Den Haag: BNRM.
29. Leito, T.L.M., Van Bommel, S. & Noteboom, F. (2021). *Het misdrijf voorbij: Een verkenning naar criminele uitbuiting in Rotterdam*. Capelle a/d IJssel: CKM.
30. Noteboom, F., Landers, S., Ceuleers, S. & van Bommel, S. (2020). *Dader of slachtoffer? Criminele uitbuiting: Een verkenning onder Nederlandse scholen*. Capelle a/d IJssel: CKM.
31. Leito, T.L.M., Van Bommel, S. & Noteboom, F. (2021). *Het misdrijf voorbij: Een verkenning naar criminele uitbuiting in Rotterdam*. Capelle a/d IJssel: CKM.
32. Volgens de slachtoffermonitor (2016-2020) kwam gedwongen bedelarij voor bij 8% van de slachtoffers van criminele uitbuiting. Zie bijvoorbeeld <https://www.defenceforchildren.nl/actueel/publicaties/seksuele-uitbuiting/duurzame-oplossingen-voor-roma-kinderen-die-slachtoffer-zijn-van-criminele-uitbuiting/> of <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2213064-honderden-roma-kinderen-in-nederland-uitgebuit>
33. Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel geweld tegen kinderen (2020). *Dadermonitor mensenhandel 2015-2019*. Den Haag: BNRM.

Ondermijning

34. Ministerie van Justitie en Veiligheid (2022). *Strategisch omgevingsbeeld 2021*.
35. Ministerie van Financiën. (z.d.). 2.1 Beleidsprioriteiten. Ministerie van Financiën - Rijksoverheid. Geraadpleegd op 30 maart 2022, van <https://www.rijksfinancien.nl/memorie-van-toelichting/2022/OWB/VI/onderdeel/1033754>
36. O.a. Bichler, Gisela, Ali Malm & Tristen Cooper (2017). *Drug supply networks: a systematic review of the organizational structure of illicit drug trade*. *Crime Science*, vol. 6, no. 2, pp. 1-23.
 - & UNODC and EUROPOL. (2021). *Cocaine insights 1: The illicit trade of cocaine from Latin America to Europe, from oligopolies to free-for-all?*
37. DLIO, Vermeulen e.a., (2018). *De doorvoer van cocaïne via Nederland*.
38. DLIO (2019). *De malafide logistiek dienstverlener*.
39. Groes, N., Van Valkenhoef, J., Tops, P. (2022). *Verkenkend onderzoek naar drugshandel via poststukken*. Politieacademie.
40. Intel & Expertise Drugs Landelijke Eenheid (2022). *Nationaal Overzicht drugslocaties 2021*.
41. UNODC and EUROPOL. (2021). *Cocaine insights 1: The illicit trade of cocaine from Latin America to Europe, from oligopolies to free-for-all?*
42. Oosterom, E. L. V. H. (2021, 2 november). *Cocaïnevrachten overspoelen Rotterdamse haven: met ruim 62.000 kilo is 2021 nu al recordjaar*. AD.nl. Geraadpleegd op 30 maart 2022, van <https://www.ad.nl/rotterdam/cocainevrachten-overspoelen-rotterdamse-haven-met-ruim-62-000-kilo-is-2021-nu-al-recordjaar~ad00c3f7/>

43. Intel & Expertise Drugs Landelijke Eenheid (2022). *Nationaal Overzicht drugslocaties 2021*.
44. Het informatiecentrum Haven (ICH) (2020). *Veiligheidsbeeld ICH november 2020*.
45. Politie Eenheid Den Haag (2021). *Ondermijnende criminaliteit: wat zien en melden burgers in de Eenheid Den Haag?*
46. Idem
47. Trimbos instituut (2022). *Nationale drug monitor, kerncijfers en ontwikkelingen 2021*.
48. Noord Holland Samen Veilig (2021). *Dealen met Drugs. Een verkennend fenomeenonderzoek naar jongeren in de drugscriminaliteit in Noord-Holland*.
49. Project VAK, Politie (2021). *Domeinkennis cryptovaluta*.
50. Europol (2019). *The internet organized crime threat assessment*
51. BijzonderStrafrecht.nl. (z.d.). OM: Intensievere aanpak criminele geldstromen wordt voortgezet. Geraadpleegd op 30 maart 2022, van <https://www.bijzonderstrafrecht.nl/home/om-intensievere-aanpak-criminele-geldstromen-wordt-voortgezet>
52. Politie Eenheid Den Haag (2021). *Algemeen veiligheidsbeeld*.
53. SOC geweld (2022). *Nationaal operationeel beeld februari 2022*.
54. Politie Eenheid Den Haag (2021). *Algemeen veiligheidsbeeld*.
55. SOC geweld (2022). *Nationaal operationeel beeld februari 2022*.
56. Commissie Bos (2021). *Adviescommissie toekomstbestendig stelsel bewaken en beveiligen*.
57. Ministerie van Justitie en Veiligheid (2022). *Strategisch omgevingsbeeld 2021*.
58. Niet geweld of bedreigingen uiten tegen het doelwit, maar iemand in de naaste omgeving. Zoals ook gezien is bij de kroongetuige Nabil B., waar de broer, de advocaat en vertrouwenspersoon Peter R. de Vries zijn vermoord.

Online criminaliteit

59. Landelijke Cybercrime Query
60. Fraudehulpdesk (2021, januari). *Jaarcijfers 2020*. Geraadpleegd via <https://www.fraudehulpdesk.nl/wpcontent/uploads/2021/04/persbericht-jaarcijfers-januari-2021.pdf>
- Fraudehulpdesk (2022, januari). *Jaarcijfers 2021*. Geraadpleegd via <https://www.fraudehulpdesk.nl/wpcontent/uploads/2022/02/persbericht-jaarcijfers-januari-2022.pdf>
61. CBS (2022). *Veiligheidsmonitor 2021*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
62. Junger, M., Veldkamp, B. & Koning, L. (2022). *Fraudevictimisatie in Nederland*. Enschede: Universiteit Twente.
63. I&O Research (2021). *Cybersecurity onderzoek Veilig Online 2021 - Deelrapport bedrijfsleven medewerkers en ICT-verantwoordelijken*. Amsterdam: I&O Research.
64. Weijer, S.G.A. van de, Leukfeldt, E.R. & Zee, S van der (2020). *Slachtoffer van onlinecriminaliteit, wat nu? Een onderzoek naar aangiftebereidheid onder burgers en ondernemers*. Den Haag: Sdu Uitgevers.
65. Sipma, T., Beerhuizen R., & Laan, A. van der (2020). Slachtofferschap van cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit. In W. van der Wagen, J.J. Oerlemans & M. Weulen Kranenbarg (Red.) *Basisboek cybercriminaliteit*. Den Haag: Boom criminologie.
66. Politie Eenheid Rotterdam (2022). *Cybercrime Jaarbeeld 2021 Eenheid Rotterdam*. Rotterdam: Politie Eenheid Rotterdam.
67. CBS (2022). *Veiligheidsmonitor 2021*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
68. Dit is software om phishing-websites op te zetten en te beheren. Een phishingpanel biedt doorgaans de phisher mogelijkheden om verschillende neppagina's te beheren en via een beheerderspagina de bezoekers van de phishing-website te instrueren. Phishingpanels worden tegenwoordig ook aangeboden als een dienst, een vorm van cybercrime-as-a-service.

Bronnen

69. Politie Landelijke Eenheid (2021). *Landelijk Cyberbeeld 2021*. Driebergen: Landelijke Eenheid.
70. NCSC (2021). *Cybersecuritybeeld Nederland 2021*. Den Haag: Nationaal Cyber Security Centrum.
71. Europol (2021). *Internet Organised Crime Threat Assessment (IOCTA) 2021*. Luxemburg: Publications Office of the European Union.
72. NCSC (2021). *Cybersecuritybeeld Nederland 2021*. Den Haag: Nationaal Cyber Security Centrum.
73. NOS (2021b, 6 december). Politiedata gekraakt en online gezet. Geraadpleegd via: <https://nos.nl/artikel/2408401-politiedata-gekraakt-en-online-gezet>
74. Politie Eenheid Amsterdam (2022). *Actueel Beeld Sextortion*. Amsterdam: Politie Eenheid Amsterdam.
75. Gaarhuis, A.J. (2021). *Bloot op het internet, een onuitwisbare indruk. Een exploratief onderzoek naar de kenmerken, percepties en verklaringen van dader-en slachtofferschap van online seksueel geweld*. Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam.
76. Gaarhuis, A.J. (2021). *Bloot op het internet, een onuitwisbare indruk. Een exploratief onderzoek naar de kenmerken, percepties en verklaringen van dader-en slachtofferschap van online seksueel geweld*. Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam.
77. Trozze, A., Kamps, J., Akartuna, E.A., Hetzel, F.J., Kleinberg, B., Davies, T. & Johnson, S.D. (2022). *Cryptocurrencies and future financial crime: Systematic review*. *Crime Science*, 5 January, pp. 1-35. <https://crimesciencejournal.biomedcentral.com/articles/10.1186/s40163-021-00163-8>
78. Een cryptowallet is een digitale portemonnee. Bekende bedrijven van cryptowallets zijn Binance en Blockchain.com.

Jeugd

79. Er is meer inzet van de politie op dit thema, waardoor er meer verdachten van wapenbezit in beeld komen.
80. Wijk, A. van, Esseveldt, J. van, J. Broekhuizen & E. Bervoets (2021). *Jongeren en georganiseerde Drugscriminaliteit in de regio Den Haag. Een onderzoek naar aard, omvang, voedingsbodems en preventie*. Arnhem: Bureau Beke.
81. Leito, T.L.M., Van Bommel, S. & Noteboom, F. (2021). *Het misdrijf voorbij: Een verkenning naar criminele uitbuiting in Rotterdam*. Capelle a/d IJssel: CKM.
82. Noteboom, F., Landers, S., Ceuleers, S. & van Bommel, S. (2020). *Dader of slachtoffer? Criminele uitbuiting: Een verkenning onder Nederlandse scholen*. Capelle a/d IJssel: CKM.

Personen met verward gedrag

83. Schakelteam personen met verward gedrag (2016, oktober). "Niemand tussen wal en schip". Geraadpleegd via <https://vng.nl/files/vng/publicaties/2016/20161213-pmvg-schakelprogramma-v42.pdf>
84. Bron: BVI – BVH Kubus Bluespot Basisproces Incidenten, peildatum 3 maart 2022.
85. <https://www.trimbos.nl/docs/5d3e826b-426b-4fb6-b2d7-26c094da26f2.pdf> .
86. Algemene Rekenkamer (2020, 25 juni). "Geestelijke gezondheidszorg: hoe groter het probleem, hoe langer de wachttijd. Geraadpleegd via <https://www.rekenkamer.nl/actueel/nieuws/2020/06/25/geestelijke-gezondheidszorg-hoe-groter-het-probleem-hoe-langer-de-wachttijd>.
87. Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (2021, 8 november). Toezicht op regionale aanpak wachttijden ggz: resultaten verkenning mei-juli 2021. Geraadpleegd via <https://www.igj.nl/zorgsectoren/geestelijke-gezondheidszorg/publicaties/rapporten/2021/11/08/toezicht-op-regionale-aanpak-wachttijden-ggz-resultaten-verkenning-mei-juli-2021>.
88. Korpsmedia persbericht (2021, 15 januari).

Bronnen

89. Van Buuren, J. en Sizoo, B. (2019, 26 april). “Verward geweld of geweld verward”. Geraadpleegd via <https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/access/item%3A2983960/view>
90. Koopman, E. en Spijkerman, C. (2020, 14 oktober). “Agenten voelen zich gedwongen tot geweld tegen mensen in psychische nood”. Geraadpleegd via <https://www.platform-investico.nl/artikel/agenten-voelen-zich-gedwongen-tot-geweld-tegen-mensen-in-psychische-nood/>
91. Politie.nl (2022, 12 januari). Geraadpleegd via <https://www.politie.nl/nieuws/2022/januari/12/00-politie-neemt-stroomstootwapen-in-gebruik.html>
92. De Boer, H., Ferwerda, H., Kuppens, J. en Van Leiden, I. (2022, 10 februari). “Fatale Politie-incidenten”. Geraadpleegd via <https://bureaubeke.nl/publicaties/fatale-politie-incidenten-2/>
93. Politie.nl (2022, 10 februari) geraadpleegd via <https://www.politie.nl/nieuws/2022/februari/10/00-onafhankelijk-onderzoek-politie-incidenten.html>